

Vysoká škola kreativní komunikace

Katedra Vizuální tvorby

Vizuální tvorba

Diplomová práce

Design publikace pro děti s kombinovaným postižením

Autor: BcA. Tereza Kodlová

Vedoucí práce: Dr. Tereza Stehlíková

2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Stvrzuji, že všechny odevzdané výtisky mé diplomové práce se shodují s elektronickou verzí v informačním systému VŠKK a souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne.....

Podpis autora:

Poděkování

Mé upřímné poděkování patří paní doktorce Tereze Stehlíkové za vedení a pomoc při zpracování této diplomové práce, paní magistře Běle Bédi za odborné rady ve speciální pedagogii a konstruktivní kritice při vytváření pomůcky, paní doktorce Barboře Tomanové za čas, který mi věnovala při konzultacích, které přispěly k obohacení mé práce z hlediska designu. Rovněž bych chtěla poděkovat speciální základní škole Zahradka za jejich zpětnou vazbu a navázání spolupráce. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za psychickou podporu.

Abstrakt

Tématem této diplomové práce (dále jen „práce“) je vytvoření designu publikace pro děti s kombinovaným postižením. Teoretická část práce pojednává o designu jako takovém a designu publikací, následně design publikací rozebírá. Navazuje na obalový design a věnuje se také vizuálním a marketingovým prvkům, jako jsou ilustrace, psychologie barev, maskoti, materiály a propagace. Práce také rozebírá obory speciální pedagogie a ergoterapie jako důležité metody práce s kombinovaně postiženými dětmi. Metodika práce je podrobně popsána s důrazem na vývoj a omezení práce, pojednává o metodách nácviku a výuky, podmínkách veškerého učení, zkoumá mozková centra, smysly a senzorickou stimulaci. V závěru teoretické části práce jsou na konkrétních příkladech prezentovány případové studie. Na teoretickou část navazuje část praktická, která se zaměřuje na požadavky pro výrobu pomůcky, včetně specifikace barev, detailů, ilustrací, kapitol knih. Dále rozebírá také moodboard, název a použité materiály. V praktické části jsou rovněž prezentovány knihy s jejich ilustracemi, barvami, fontem, vazbou, cvičeními a maketami. Následně jsou představeny doplňkové předměty jako je box, plyšová hračka a aplikace. Propagace je vůbec důležitou částí práce. Zahrnuje marketingové komunikační prostředky, sociální sítě, plakát a merch. Praktickou část uzavírá možná realizace a možnosti financování výroby pomůcky. V závěru práce jsou shrnuty dosažené výsledky a uvedeny použité zdroje literatury a internetu.

Klíčová slova: kombinované postižení, design, publikace, multisenzorická pomůcka, produkt, děti, ilustrace

Abstract

The topic of this diploma thesis (hereinafter referred to as "thesis") is the creation of a publication design for children with combined disabilities. The theoretical part of the work discusses design as such and the design of publications, then analyzes the design of publications. Following on from packaging design, it also deals with visual and marketing elements such as illustrations, color psychology, mascots, materials and promotions. The work also discusses the fields of special pedagogy and occupational therapy as important methods of working with children with combined disabilities. The methodology of the work is described in detail with an emphasis on the development and limitations of the work, discusses training and teaching methods, conditions of all learning, examines brain centers, senses and sensory stimulation. At the end of the theoretical part of the thesis, case studies are presented using specific examples. The theoretical part is followed by the practical part, which focuses on the requirements for the production of the aid, including the specification of colors, details, illustrations, book chapters. It also discusses the mood board, the name and the materials used. In the practical part, books are also presented with their illustrations, colors, font, binding, exercises and models. Subsequently, additional items such as a box, a plush toy and an application are introduced. Promotion is an important part of the job. It includes marketing communication tools, social networks, poster and merchandising. The practical part closes with the possible realization and possibilities of financing the production of the aid. At the end of the thesis, the achieved results are summarized and the literature and internet sources used are listed.

Keywords: combined disability, design, publication, multisensory aid, product, children, illustration

Obsah

I. ÚVOD	8
II. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. DESIGN POMÁHÁ	9
2. DESIGN PUBLIKACÍ	9
2.1 Části knihy	10
2.2 Druhy vazeb	11
3. OBALOVÝ DESIGN	14
3.1 Obalový design pro děti	14
4. VIZUÁLNÍ A MARKETINGOVÉ PRVKY	15
4.1 Ilustrace	15
4.2 Psychologie barev	15
4.3 Maskot/ charakter	15
4.4 Plyšová hračka	16
4.5 Materiály	16
4.6 Propagace	16
5. POSTIŽENÍ	17
6. KOMBINOVANÉ POSTIŽENÍ	17
6.1 Dělení kombinovaného postižení/ klasifikace	18
6.2 Dopad postižení na život dítěte a rodiny	19
7. SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA	20
8. ERGOTERAPIE	20
9. METODIKA	21
9.1 Vývoj	21
9.2 Omezení	21
9.3 Metody nácviku a výuky	22
9.4 Podmínky veškerého učení	23
9.5 Mozková centra	23
9.6 Smysly	24
9.9 Senzorická stimulace	24
10. PŘÍPADOVÉ STUDIE	26
10.1 Raná péče Eda	26
10.2 Nanoušovy lumpárny	28
10.3 Kontrastní leporela, karty a hračky	29
10.4 Snoezelen	30
10.5 Věci běžné činnosti	31
11. CÍL PRÁCE	32
III. PRAKTICKÁ ČÁST	33

12.	POŽADAVKY PRO VÝROBU POMŮCKY	33
12.1	<i>Specifikace barev, detailů a ilustrací</i>	33
12.2	<i>Kapitoly knih</i>	33
12.3	<i>Moodboard</i>	34
13.	NÁZEV	35
14.	KNIHY	36
14.1	<i>Ilustrace</i>	40
14.2	<i>Barvy</i>	41
14.3	<i>Font</i>	42
14.4	<i>Vazba</i>	43
14.5	<i>Cvičení v knihách</i>	44
14.6	<i>Makety</i>	45
14.7	<i>Materiály</i>	46
14.8	<i>Výřezy</i>	49
15.	DOPLŇKOVÉ PŘEDMĚTY	51
15.1	<i>Box</i>	51
15.2	<i>Plyšová hračka Vari</i>	53
15.3	<i>Aplikace</i>	54
15.4	<i>Karty</i>	55
15.5	<i>Návod</i>	56
16.	PROPAGACE	57
16.1	<i>Webová stránka</i>	57
16.2	<i>Marketingové komunikační prostředky</i>	58
16.3	<i>Sociální síť</i>	60
16.4	<i>Plakát</i>	61
16.5	<i>Merch</i>	63
17.	REALIZACE A FINANCOVÁNÍ POMŮCKY	65
18.	PŘÍNOS PRÁCE	67
IV.	ZÁVĚR	70
19.	TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK	71
V.	POUŽITÉ ZDROJE	72
20.	SEZNAM LITERATURY	72
21.	INTERNETOVÉ ZDROJE	74
22.	SEZNAM OBRÁZKŮ	77

I. Úvod

Děti i dospělí lidé s kombinovaným postižením se potýkají celý život s řadou složitých výzev a překážek. Pokud člověk trpí kombinovaným postižením má současně více postižení najednou. Tento stav může být velmi rozmanitý a zahrnuje kombinaci fyzických, mentálních a sensorických postižení najednou. Vzhledem k velké rozmanitosti kombinovaných vad nelze určit jednu jednotnou diagnózu, a proto je přístup ke každé osobě velice specifický. Vyžaduje individuální přístup, plánování podpůrných služeb a speciální péče.

S tímto problémem přichází velká řada životních bariér, které brání lidem s kombinovaným postižením se jednodušeji zapojit do společnosti. Bohužel se tito lidé dostávají i do bodu, že pro ně nejsou dostupné adekvátní pomůcky, které by jim pomáhali v rozvoji. Kombinované postižení je relativně vzácné a představuje malý podíl z celkového počtu lidí s postižením. Skupina je tedy často při výrobě pomůcek pro vývoj opomíjena.

Všechny tyto informace mě přivedly k tomu, abych se pokusila vytvořit pomůcku pro ty, kteří jsou na začátku své cesty. Ráda bych se svou diplomovou prací pokusila jim tuto cestu alespoň trochu usnadnit.

Řeč je o dětech, které se potýkají s kombinovaným postižením. Pomůcky pro děti, které od malička trpí kombinovaným postižením jsou často jak finančně nákladné a zároveň složité. Dochází i k tomu, že se takové pomůcky nevyrábějí kvůli tomu, že mnoho lidí včetně zdravotnických pracovníků, může být neznalých v případě kombinovaného postižení a jeho potřeb. Firmy, které vyrábí pomůcky pro jiná postižení se mnohdy ženou pouze za ziskem a opomíjejí ten hlavní cíl, kterým je dětem opravdu pomoci.

V mé diplomové práci bude mým prvním záměrem vytvořit publikaci, která pro ně bude pomůckou v jejich rozvoji. Bude obsahovat cvičení, která budou speciálně upravená podle potřeb dětí s kombinovaným postižením. Mou diplomovou prací bych se chtěla pokusit o to, dostat problematiku nedostatku pomůcek pro kombinovaně postižené do povědomí širší veřejnosti. Mým hlavním cílem je vytvořit kvalitní prototyp pomůcky, která bude schválena speciálními pedagogy a bude zároveň i vizuálně přitažlivá.

II. Teoretická část

1. Design pomáhá

Design by měl nejen zlepšovat a usnadňovat život, ale v neposlední řadě i pomáhat. „Design hledá řešení. Design pomáhá v dobách prosperity i v období krize. Design není nadstavbou, ale podstatou zlepšování života lidí. Design přináší nové hodnoty. Design je investicí do budoucnosti.“¹ Hledáním nových řešení a přijímání výzev spojených s aktuálními problémy nebo otázkami vznikají nové projekty, které mohou pomáhat jak malým, tak velkým skupinám lidí.

2. Design publikací

„Je mnoho různých kategorií a druhů publikací a každá se zaměřuje na jiné publikum – od spotřebitele ke společnosti a obchodu.“² Knihy, letáky, brožury, katalogy, časopisy, výroční zprávy nebo noviny všechny tyto publikace vyžadují tvorbu vizuálního vzhledu, rozložení textu, obrazu a dalších prvků. Přesněji řečeno, aby publikace dosáhla určitého vzhledu a zvýšila svůj prodej, musí být kvalitně designovaná. Designéři publikací mají samozřejmě určitá omezení týkající se rozměru, tvaru a často jsou omezeni i cenou. I přes tato omezení může designér vytvořit dílo s jedinečnou a nezaměnitelnou identitou. Designéři by rovněž měli věnovat pozornost sazebnímu obrazci (rastru), výběru správného fontu a celkově typografii, barvám, obálce a tiráži. „Význam každého z těchto prvků se bude samozřejmě lišit u různých druhů publikací, pro které bude design navrhován.“³ Vždy by měl designér brát ohled na to, aby svým designem nepřekročil obsah publikace a naopak. U knihy může design pomoci tak, že usnadní čtenáři její čtení nebo upoutá pozornost.⁴

¹ Blažková 2020, online.

² Bhaskaranová 2007, s. 6.

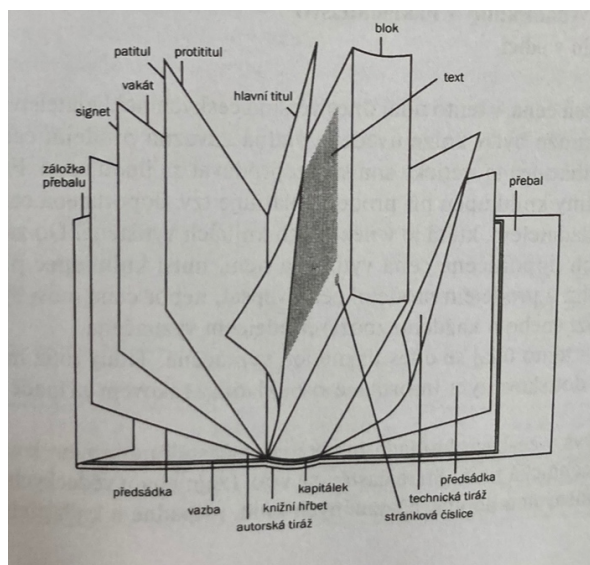
³ Bhaskaranová 2007, s. 8.

⁴ Tamtéž, s. 8.

2.1 Části knihy

Knihy se skládají z několika základních částí, které mají své specifické funkce a strukturu. S těmito částmi by se každý, kdo chce vytvořit knihu měl důkladně seznámit.

- Knižní blok – svázané a oříznuté stránky bez desek, které jsou ve finálním kroku výroby vlepeny pomocí předsádek
- Signet – lichá stránka označena značkou nakladatelství (může v knize chybět)
- Patitul – list, kde je menším písmem uveden autor a název knihy (může v knize chybět)
- Protitul – sudá stránka nacházející se proti hlavnímu titulu
- Hlavní titul – obsahuje jméno autora, název a podtitul knihy, často také název nakladatelství a rok vydání
- Autorská tiráž – obsahuje ISBN, copyrightové záznamy, poděkování sponzorům
- Technická tiráž – poslední strana obsahující povinné údaje o knize
- Vakát – prázdná stránka kdekoli v knize
- Předsádka – dvojlist těžšího papíru spojující knižní bloky a desky v knihách s pevnou vazbou
- Kapitálek – ozdobná stužka zpevňující knižní blok u lepených vazeb
- Desky – ochrana knih u pevné vazby
- Obálka – ochrana knih u měkké vazby
- Záložková stužka – vlepena do hřbetu, slouží jako záložka⁵

Obrázek 1: Části knihy
Zdroj: Pistorius 2003.

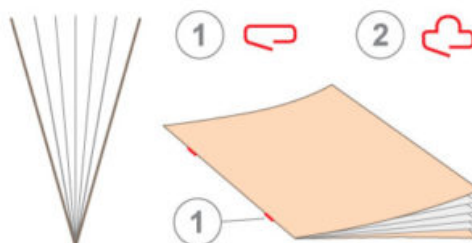
⁵ Pistorius 2003, s. 4.

2.2 Druhy vazeb

Knižní vazba je způsob, jakým vážeme listy knih, aby držely dohromady. Základními skupinami pro rozlišení knižní vazby jsou knihy s měkkou a tuhou neboli pevnou vazbou. Kniha s měkkou vazbou je vázána měkkým papírovým obalem tzv. obálkou. Tento typ vazby je používán pro levnější knihy, protože je cenově dostupnější. Pevnou vazbu tvoří tvrdé kartonové desky potažené potahem, případně jsou ještě navlečené do tzv. přebalu. Mimo tyto dvě skupiny můžeme ještě jmenovat vazbu polotuhou, která má lepenkové desky z lehké lepenky. Polotuhá vazba se využívá především pro výrobu dětských skládaček a leporel. Knihu s měkkou vazbou nazýváme brožura a knihu s pevnou vazbou kniha vázaná.⁶

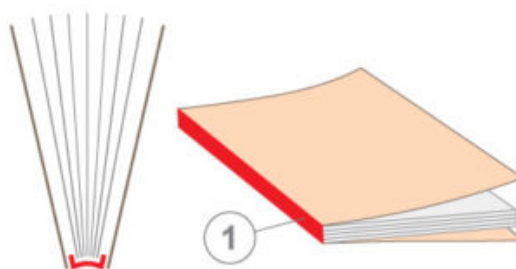
Označení různých typů vazeb:

- V1 – měkké desky sešité drátěnou sponkou

Obrázek 2: Vazba V1
Zdroj: www.literadesign.cz

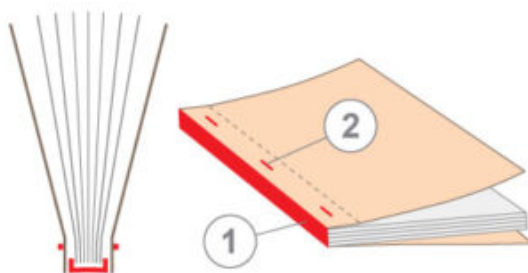
- V2 – měkké desky, lepená brožura oříznutá po třech stranách

Obrázek 3: Vazba V2
Zdroj: www.literadesign.cz

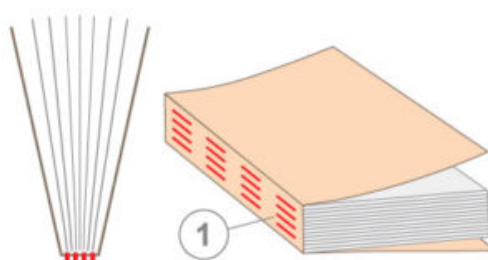
⁶ Pistorius 2003, s. 65.

- V3 – blokovaná brožura, sešitá drátem

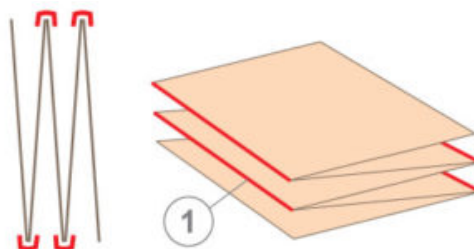
Obrázek 4: Vazba V3
Zdroj: www.literadesign.cz

- V4 – šitá brožura

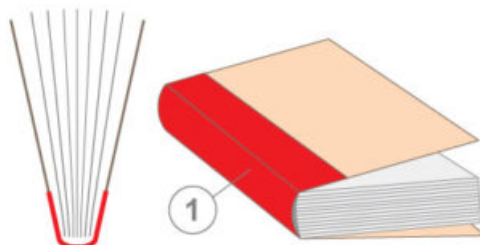
Obrázek 5: Vazba V4
Zdroj: www.literadesign.cz

- V6 – dětské skládanky a leporela

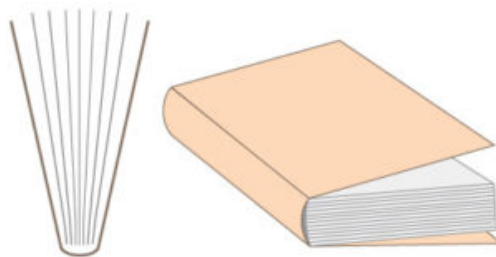
Obrázek 6: Vazba V6
Zdroj: www.literadesign.cz

- V7 – poloplátěná pevná vazba

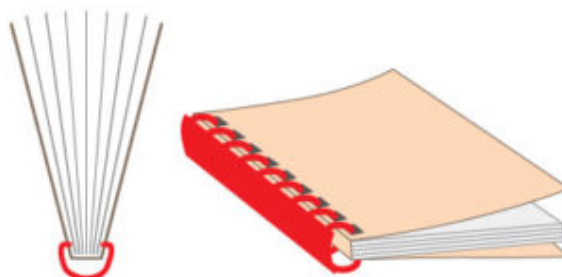
Obrázek 7: Vazba V7
Zdroj: www.literadesign.cz

- V8 – pevné desky, šitý knižní blok, plátěný potah, přebal

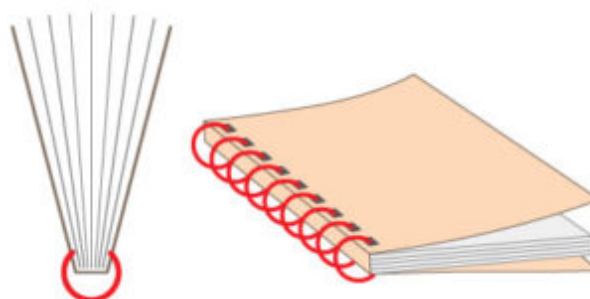
Obrázek 8: Vazba V8
Zdroj: www.literadesign.cz

- V9 – vazba do plastových desek, šitý blok

Obrázek 9: Vazba V9
Zdroj: www.literadesign.cz

- Kroužková/ spirálová vazba – listy spojené spirálou ⁷

Obrázek 10: Kroužková vazba
Zdroj: www.literadesign.cz

⁷ Pistorius 2003, s. 66

- Šroubovaná vazba – velké publikace spojené několika šrouby z boku ⁸

Obrázek 11: Šroubová vazba
Zdroj: www.repress.cz

3. Obalový design

Obalový design označuje design obalu, nesoucí vizuální a fyzické prvky. Obal odlišuje produkt od konkurence, podněcuje zákazníka ke koupi produktu, chrání produkt před paděláním, dělá produkt atraktivním, informuje a je funkční. Design by měl odpovídat hodnotám a myšlenkám produktu. Má také významný vliv na chování zákazníka, protože hraje velkou roli při rozhodování, zda zákazník produkt koupí.

Obalový design v nás probouzí emoce. Emoce, kterých dosahuje pomocí výběru správného fontu, barev, materiálu i tvaru produktu. Tvůrce designu se musí zaměřit také na skupinu odběratelů. Design oslovuje naše dva nejhlavnější smysly hmat a zrak. Je to proces, kterým se převádí původně neurčený jev do konkrétního estetického tvaru a funkčního řešení.⁹

3.1 Obalový design pro děti

Děti patří k jednomu z nejvíce vynášejších segmentů společnosti, ale i k jednomu z nejdražších. Při výrobě produktu pro dítě si designér musí dát pozor na širokou škálu kritérií, kvůli bezpečnosti. Zaoblené rohy, správný nechemický materiál doplněný o zábavné sdělení, veselé barvy a ilustrace. Všechna jmenovaná kritéria a daleko více, by měl design obalu určený dětem splňovat, tak aby pro ně byl lákavý a zároveň bezpečný. Rodiče dětí tak mají dalece větší motivaci při koupi produktu.¹⁰

⁸ Carter, online.

⁹ Healey 2008, s. 22.

¹⁰ Svět v bezpečí 2014, online.

4. Vizuální a marketingové prvky

4.1 Ilustrace

Ilustrace mohou mít mnoho podob, jako jsou kresby, malby, fotografie, diagramy, tabulky, grafy nebo digitální umění. Funkce ilustrace je vizuálně zlepšit a doplnit text, myšlenku nebo prezentaci. V historickém kontextu došlo u ilustrace k velkému rozvoji. Malba, kresba a jiné grafické práce se například v hojné míře přesunuly do digitálního prostředí.

Pokud jde o děti, pak u nich tvoří ilustrace základní prvek jejich zájmu. Pohádky bez malebných obrázků žádné dítě jen tak neuchvátí.¹¹ Díky ilustraci dítě zapojuje svou fantazii. Ilustrace v dětech probouzí emoce, přitahuje jejich pozornost a další.

4.2 Psychologie barev

Při rozhodování nad výběrem barev je praktické se zamyslet nad psychologií barev. Barvy pracují s emocemi, a ne vždy jsou vhodné k použití k danému produktu/ značce. Vnímání barevného spektra se může měnit v závislosti na odlišné kultuře nebo se může u jedince měnit s postupem času, tudíž dospíváním.¹²

Děti se rádi nadchnou pro něco barevného, ale až od určitého věku. Na začátku jejich života, v jejich raném věku je jejich schopnost vidět barvy omezená. Novorozenci jsou schopni nejlépe rozeznat černou a bílou barvu. Zdravé dítě se se schopností vidět barvy a tvary už narodí, je jenom otázkou času a cviku, než se jeho barevné spektrum rozšíří. Ve druhém a třetím měsíci se barevná paletka dítěte začíná rozšiřovat o červenou a žlutou barvu. Barvy by měly dítěti rozvíjet jeho zrakový aparát a uklidňovat ho.¹³

4.3 Maskot/ charakter

Maskot nebo charakter je rozpoznávací znak firmy nebo produktu úzce spojen s určitou značkou. Maskot ulehčuje komunikaci se zákazníky, přitáhne pozornost a díky němu je značka lépe zapamatovatelná. Ať už v zákaznicích probouzí emoce pozitivní, či negativní, odlišuje se díky tomu od konkurence. Může to být člověk, zvíře nebo i věc, záleží na tom, co se zrovna ke značce hodí nebo kdo jsou její konzumenti. Setkáváme se i s případy, kdy žádná spojitost mezi maskotem a konzumenty neexistuje. Volba maskota zde závisí čistě na firmě, na jejím vkusu,

¹¹ Porazilová 2019, online.

¹² MediaGuru 2012, online.

¹³ Michňová 2022, online.

ale v mnohých případech je volba firmy omezená již stávajícími maskoty na trhu. Převážná část maskotů je totiž chráněna ochrannými prvky.

Velká pozornost při výběru kvalitního maskota se klade u dětí. Maskot se může stát blízkým kamarádem. Je tomu tak proto, protože dítě není schopno do určitého věku samo poznat, zda se jedná o reálnou nebo pohádkovou postavu. Vytvoří si tak s postavou vztah, zažívají spolu dobrodružství a postava jej doprovází skoro na každém kroku.¹⁴

4.4 Plyšová hračka

Plyšové hračky jsou symbolem dětství. Plyšová hračka se dá využít jako marketingový nástroj různými způsoby. Společnosti je mohou například použít jako dárky nebo ceny k propagaci své značky, produktů nebo služeb. Může být přizpůsobena logu společnosti, sdělení nebo barvě, aby vytvořila nezapomenutelný a trvalý dojem ať už na zákazníky stávající či budoucí. Kromě toho lze plyšovou hračku prodávat jako zboží v obchodech se suvenýry, zábavních parcích nebo online obchodech za účelem generování příjmů a posílení povědomí o značce. Plyšová hračka může sloužit jako doplněk k produktu, u kterého chcete, aby zákazník navázal emoční spojení.

4.5 Materiály

Existuje mnoho materiálů vhodných pro děti v závislosti na jejich věku, potřebách a aktivitách. Při výběru správného materiálu bychom jako první měli brát v potaz bezpečnost a hygienické aspekty. Mezi nejvhodnější materiály patří samozřejmě ty přírodní jako je například bavlna, která je hypoalergenní, měkká a prodyšná.¹⁵ S ohledem na bezpečnostní normy bychom se měli vyhnout příliš ostrým materiálům. Pro postižené děti jsou naopak vhodné materiály hrubé, pro rozvíjení jejich jemné motoriky. Z hlediska dnešní světové situace by se měl brát zřetel i na ekologické materiály, volit například recyklovatelné, biodegradabilní nebo znovupoužitelné materiály. Pro děti je důležité, aby si v průběhu vývoje vyzkoušely co nejvíce materiálů. Experimentování rozvíjí proces učení a vytváří podvědomí v sensorické paměti, přesněji paměti haptické. Vždy je však třeba brát zřetel na bezpečnost dítěte.

4.6 Propagace

Reklamní sdělení odkazující na nějaký produkt nebo službu, které zahrnuje použití různých médií a kanálů k předávání propagačních zpráv cílovému publiku s cílem zvýšit povědomí, zájem a poptávku. Reklama může mít své výhody a nevýhody. Výhodou je, že dokáže oslovit

¹⁴ Redakce mam 2015, online.

¹⁵ Látky a galanterie, online.

velké publikum geograficky rozptýlených zákazníků. Nevýhodou může být to, že se jedná pouze o jednosměrný způsob komunikace vedený směrem od firmy k zákazníkovi. Další nevýhodou může být to, že některá propagace je spojená s vysokými náklady.¹⁶

Při propagaci boxu pro kombinovaně postižené je důležité ukázat, jak funguje a jak může pomoci. V případě mého produktu pro kombinovaně postižené děti bych se ráda zaměřila na ukázání přínosu a výhod, které tento produkt těmto dětem poskytuje. Ráda bych také propagací ukázala to, že je box vhodný i pro další skupiny například pro děti v raném věku.

Jako první bych se ráda zaměřila na ukázkou funkčnosti. Myslím si, že v případě takového produktu je to nutnost. Je nezbytné předvést, jak se mohou různá cvičení v knize používat, protože nemusíme vždy splnit pouze jedno cvičení a jít dál. Na dvojstránce lze najít daleko více cvičení s použitím vlastní fantazie. U způsobu funkčnosti by také bylo dobré zmínit, že box se dá snadno uspořádat, aby byl snadno přístupný a organizovaný.

Dále bych chtěla poukázat, jak snadné je používání produktu. Je důležité zdůraznit, že produkt pro kombinovaně postižené je navržený tak, aby byl snadno použitelný pro ty, kteří mají omezenou pohyblivost, sílu nebo koordinaci.

Propagace by měla zdůraznit, jaké přínosy může tento produkt poskytnout dětem s kombinovaným postižením a speciálním pedagogům. V dalším případě by se mohly prezentovat samotné příběhy lidí, kteří tento produkt používají a jak jim pomohl zlepšit jejich každodenní život. Tyto příběhy mohou být velmi inspirativní a pomoci ostatním rodičům s postiženými dětmi najít naději a inspiraci.

5. Postižení

„Postižení (disability) znamená omezení nebo ztrátu schopností vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální.“¹⁷

6. Kombinované postižení

Osobou trpící kombinovaným postižením nazýváme jedince, u kterého dochází ke kombinaci dvou i více druhů postižení najednou. U kombinovaně postižených se setkáváme se sloučením různých druhů, stupňů a forem postižení. Přesněji klasifikovat postižení je proto velice složité a obtížné. Přestože se kombinovanému postižení věnuje velká řada autorů, tak ještě nedošlo k jeho úplně přesné definici. Tento druh postižení se také odborně nazývá kombinované vady,

¹⁶ Jakubíková, s. 308

¹⁷ Slowík 2007, s. 27.

těžké mentální postižení, přidružené postižení, multifaktoriální defekt, děti s extrémně psychomotoricky retardovaným vývojem apod.¹⁸

6.1 Dělení kombinovaného postižení/ klasifikace

Jak už jsem zmínila výše, kombinovaná postižení dělíme dle různých druhů, stupňů a forem. Vzhledem k tomu, že jsou vícenásobná postižení chápána a rozdělována různým způsobem, ráda bych vyzdvihla rozdělení Jany Křenkové použité v její bakalářské práci, které mi přijde velice výstižné a vychází z klasifikace pro věštník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

„Pro potřebu resortu školství se žáci s více vadami člení do tří skupin:

1. Skupina, v níž je společným znakem mentální retardace. Ta je determinujícím faktorem pro nejvýše dosažitelný stupeň a pro dosažitelnou míru výchovy. Proto je při rozhodování o způsobu vzdělávání pokládána za vadu dominantní.
2. Druhou skupinu tvoří kombinace vad tělesných, smyslových a vad řeči. Specifickou skupinu tvoří děti hluchoslepé.
3. Samostatnou skupinu tvoří děti autistické a s autistickými rysy.“¹⁹

Kombinované postižení můžeme dále rozdělit do skupiny vrozené tedy rozvinuté v těhotenství nebo získané v průběhu porodu či po porodu, a získané v průběhu života. Podle stupňů dále dělíme toto postižení na lehké, střední a těžké.

Posledním podstatným rozdělením vícenásobného postižení je dělení na syndromální a nesyndromální. Syndromálním postižením nazýváme postižení, kdy se u jedince vyskytují typické příznaky daného onemocnění. Do této skupiny řadíme například Downův syndrom, Apert syndrom, Prader-Willy syndrom, Usher syndrom, ale i mozkovou obrnu.²⁰

¹⁸ Kunhartová 2013, online.

¹⁹ Křenková 2007, s. 14.

²⁰ Kunhartová 2013, online.

Obrázek 12: Downův syndrom
Zdroj: www.modrykonik.cz

Obrázek 13: Apertův syndrom
Zdroj: www.rehabilitace.info.cz

Obrázek 14: Prader-willy syndrom
Zdroj: www.priznaky-projevy.cz

Obrázek 15: Usherův syndrom
Zdroj: www.rehabilitace.info.cz

6.2 Dopad postižení na život dítěte a rodiny

Rodiče dětí s postižením zažívají od prvního zjištění, že se dítě nevyvíjí jako zdravé, velký šok a procházejí si značnou úzkostí. U každého člena rodiny dochází od vyrovnání se s tímto faktem k postupnému zpracovávání. Bohužel to trvá různě dlouhou dobu a někteří se s tím nevyrovnejí nikdy. Mnozí rodiče si diagnózu svého dítěte berou osobně a nastupuje u nich proces sebeobviňování. V tuto dobu je vhodné vyhledat psychologa nebo krizového intervenanta. Průběh přijímání dané situace je samozřejmě ovlivněn i typem postižení dítěte.

„Dítě s postižením potřebuje naše porozumění a naši pomoc. Současně mu však musíme být i oporou, musíme je výchovně vést, mnohému naučit, a hlavně ovšem bychom měli naplňovat jeho svět pohodou a radostnou náladou. Proto je povinností toho, kdo pečuje o dítě

s postižením, udržet se v dobré tělesné a duševní kondici.“²¹ I když se situace určitou dobu zdá být beznadějná, zkušenosti rodičů, kteří si touto situací museli projít potvrzují to, že jsou po nějaké době opět schopní normálně fungovat, i když za jiných podmínek, než tomu bylo dřív. Rodina se pro postižené dítě snaží v převážném případě dělat maximum. V současné době se takovým typům rodin dostává mnohem větší pomoci, než tomu bylo v minulosti. Rodiče mají velkou možnost se díky vyspělým lékařským vyšetřením dozvědět diagnózu co nejdříve od prvních příznaků a začít se na dané postižení připravovat. Existuje i mnoho publikací jejichž autory jsou samotní rodiče, kteří si danou situací již prošli a sdílejí své zkušenosti. Rodiny se setkávají s neskutečně velkou vlnou lidské solidarity a s velkou podporou od svého okolí. Je velice důležité si uvědomit, že na to rodina není sama.

7. Speciální pedagogika

„Speciální pedagogika je disciplína orientovaná na výchovu, vzdělávání a celkový osobnostní rozvoj znevýhodněného člověka s cílem dosáhnout co možná nejvyšší míry jeho sociální integrace, a to včetně pracovních a společenských možností a uplatnění.“²² Tento obor není pouze studiem daných postižení, ale především je to věda věnující se člověku, jehož život je ovlivněný nějakým znevýhodněním. Tento člověk není schopen samostatného fungování a potřebuje v jeho sociální existenci odbornou pomoc a podporu.

Přístup společnosti ke speciální pedagogice má mnoho společného v přístupu k postavení k handicapovaným lidem. Tento obor je však bohužel často podceňován, nedostává se mu potřebného porozumění a neklade se na něj takový důraz jako na jiné obory. „Vztah k postiženým je tedy obecněji výrazem tolerance k odlišnostem, respektování individuality, je výrazem vnitřní kvality člověka i celé společnosti. Pouze bude-li společnost, včetně svých jednotlivých členů, schopna překročit konvence a stereotypy, nebude postižený vnímán pouze pod zorným úhlem postižení. Každý člověk, bez ohledu na svoji odlišnost od ostatních, musí být chápán jako člověk se svými specifickými kvalitami.“²³

8. Ergoterapie

K propojení speciální pedagogiky a ergoterapie dochází nejčastěji v zařízeních specializujících na děti s kombinovaným postižením. Obor ergoterapie pomáhá pacientům s jakýmkoli

²¹ Matějček 2000, online.

²² Slowík 2007, s.15.

²³ Ludíková 2005, s. 8.

postižením zařadit se do běžných činností. Používá specifické metody, techniky a terapie, které člověka s postižením rozvíjí a tím mu umožňují vykonávat denní, pracovní, zájmové i rekreační činnosti. Prací ergoterapeuta je vymýšlet denní činnosti a trénovat je s pacientem. Věnovat se mu podle jeho potřeb, vést trénink paměti, řeči, kognitivních a dalších funkcí. Cílem tohoto oboru je pomoci postiženému tak, aby mohl vést samostatný život navzdory zdravotnímu omezení a byl schopný se integrovat do společnosti. Speciální pedagog a ergoterapeut společně hodnotí a sledují funkce jedince. Podle jejich vyhodnocení se ho snaží umístit do příslušného zdravotnického zařízení, které bude s ohledem na jeho postižení pro něj vhodné, a kde mu bude poskytnuta nejlepší péče.²⁴

9. Metodika

9.1 Vývoj

Téma diplomové práce jsem zvolila, ačkoliv s tímto tématem nemám žádnou zkušenost. Mým úplně prvním záměrem bylo vytvořit pomůcku pro děti s poruchou autistického spektra. Toto téma jsem několikrát zmínila ve společnosti před mými přáteli, kteří studují obor speciální pedagogie. Bylo mi řečeno, že pomůcek pro děti tohoto typu je poměrně dost a zdali bych se proto nechtěla soustředit spíše na problematiku kombinovaného postižení.

Další věcí, která mě vedla k této myšlence, bylo absolvování ergoterapeutického testování a konzultace se studentkou ergoterapie. Krátce na to jsem začala spolupracovat se speciální základní školou Zahrádka, která je určena dětem s těžkým kombinovaným postižením a poruchami autistického spektra, a to vždy s dominantním postižením mentálním. Děti jsou zde svěřené do péče speciálním pedagogům, se kterými spolupracuji.

Mým cílem je, aby se tato práce skutečně realizovala a byla tak schopná pomáhat.

9.2 Omezení

V práci se potýkám i s mnoha omezeními. Box je primárně tvořen pro děti s kombinovaným postižením, a proto se často musím soustředit jak na správně vytvořené zrakové vjemy, tak na správně použité výřezy pro hmatové funkce. Omezení je třeba respektovat i pokud jde o bezpečnost. Knihy by měly mít zahnuté rohy, nesmí být použité chemické materiály nebo malé součástky, které by dítě mohlo spolknout. Formát knihy by měl být vytvořen tak, aby měl optimální velikost a byl tak dobře uchopitelný. Celá práce tak musela být vytvořena v předem

²⁴ Česká asociace ergoterapeutů 2023, online.

určených barvách a ilustrace musely být dobře čitelné, bez zbytečných detailů a vykreslování. Již předem jsem musela vycházet z toho, že jedno téma musí zabírat dvě strany.

9.3 Metody nácviku a výuky

„Protože postižené děti nezačnou spontánně projevovat základní schopnosti, je třeba je trénovat a učit, aby těchto schopností dosáhly.“²⁵ Právě u postižených dětí se ve společnosti setkáváme leckdy s názorem, že nejsou schopné se něčemu učit nebo něco chápat. Při využívání tradičních metod se rodiče v mnoha případech nesetkají s žádným výsledkem, a proto mnohdy od této metody úplně upustí. Po neshledání pozitivních výsledků dochází k nečinnosti, aniž by zkusili metodu nahradit jiným způsobem. Speciální pedagogika se snaží řadu let vyvinout účinnou metodu snadnějšího učení a přišla proto s přístupem tzv. aktivního učení. „Princip aktivního učení vychází z následující filozofie: Je-li dítěti poskytnuta příležitost, aby mohlo aktivně samostatně věci prozkoumávat a ohledat, dítě si osvojí dovednosti, které se stanou součástí jeho osobnosti. Stanou se pro něj přirozenými, takže je dále používá ve vzájemném vztahu s ostatními schopnostmi a využívá je k uspokojení svých potřeb.“²⁶ Tento přístup umožňuje dětem, které nejsou svým postižením plně odkázány na jinou osobu, fungovat nezávisle. Dítě tak má větší možnost většího rozvoje. „Učení je proces, který se odehrává v mysli dítěte, jestliže mu poskytneme příležitost, aby prošlo všemi kroky nezbytnými k dosažení určité schopnosti.“²⁷ Na přístupu aktivního učení bude založen mnou navržený multi-senzorický box.

U postižených dětí bývá proces učení jiný. Proces by měl být přizpůsoben konkrétnímu dítěti a jeho postižení. Speciální pedagožka Nielsenová varuje před myšlenkou, že postižené dítě nebude nikdy schopné činit určité úkony či činnosti. Měli bychom se vyvarovat tohoto negativního přístupu, a naopak se snažit nalézt nějaké správné řešení. Správný proces učení postiženého by měl také respektovat a být vhodný pro jakoukoli kulturu. Nielsenová také zmiňuje to, že kultura nemá žádný vliv v případě, že dítě dosáhne nižší úrovně, než jaká odpovídá třem letům věku, díky učení se z vlastních aktivit. „Proto pro něj bude prospěšné, když mu umožníme, aby se učilo samo, místo toho, abychom ho trénovali a učili my. Na kultuře nezáleží.“²⁸

²⁵ Nielsenová 1998, s. 15.

²⁶ Nielsenová 1998, s. 18.

²⁷ Nielsenová 1998, s. 18.

²⁸ Nielsenová 1998, s. 22.

9.4 Podmínky veškerého učení

Mezi podmínky veškerého učení spadá schopnost pohybu. Bez schopnosti pohybu není dítě schopné si osvojit žádnou dovednost. Postižené dítě se většinou rodí se stejnou schopností pohybu jako dítě bez postižení. Některé dítě je ale od narození kvůli svému postižení zvyklé na statickou situaci a z toho důvodu časem jeho pohyby vedou k pasivitě, a proto se zapomene hýbat.

Další podmínkou je koordinace pohybů. „Pohyby nabývají pro dítě významu, jestliže si jako reakci na ně odnese nějaký hmatový, sluchový, čichový nebo zrakový vjem.“²⁹ Hračky a pomůcky hrají důležitou roli v otázce učení a vývoje. Některé postižené děti mnohdy využívají hraček a pomůcek, které používají i děti bez handicapu. Jiné potřebují hračky a pomůcky vyrobené zvláště pro ně. Speciální pomůcky vyrobené na míru usnadňují takovému dítěti učení a jsou pro něj nezbytné. Pomůcky a hračky pro postižené bývají často drahé a mnozí na ně finančně nedosáhnou, proto si některé rodiny vyrábí pomůcky doma samy. V častých případech dochází také k tomu, že pomůcka nebo hračka je vyráběna pouze sériově a po nějaké době není k dostání. U postiženého dítěte je potřeba předměty střídát, aby nedošlo k tomu, že si na určitou věc zvykne a přestane procvičovat jiné činnosti s jinými pomůckami.

9.5 Mozková centra

Mozek se skládá z mnoha různých center, které spolupracují při regulaci různých funkcí těla a mysli. Mozková centra jsou oblasti v mozku, které jsou specializované na určité funkce, jako je řeč, zrak, sluch, pohyb, paměť, emoce a další. Každé centrum zpracovává a koordinuje určitý druh sensorických informací nebo řídí určitou motorickou činnost.³⁰ Pokud některé z těchto center nefunguje správně, může to mít dopad na celkovou funkci mozku a způsobit různé problémy. Aby mohla centra společně spolupracovat musí být propojena s různými částmi mozku. Pokud v raném věku dojde k poruše mozkového centra ať už genetickou nebo jinou vadou, může to mít na vývoj dítěte závažné dopady a ovlivnit jeho život. Nefunkčnost může mít za následek širokou škálu poruch funkcí těla a mozku. Mezi poruchy mozkového centra řadíme autismus, dyslexii, ADHD a další.³¹

²⁹ Nielsenová 1998, s. 46.

³⁰ Stejskalová 2014, online.

³¹ Peutelschmiedová 2011, online.

9.6 Smysly

Smysly jsou nezbytné pro vnímání prostředí a podnětů kolem nás. Umožňují nám shromažďovat informace, zažívat potěšení, vyhýbat se nebezpečí a komunikovat s ostatními lidmi. Každý smysl má specializované smyslové receptory, jako jsou oči pro zrak, uši pro sluch, kůže pro hmat, jazyk pro chuť a nos pro čich, které detekují specifické podněty a posílají signály do mozku ke zpracování a vnímání.³²

9.6.1 Zrak

Zrak je jeden ze základních smyslů člověka, který nám umožňuje vnímat svět okolo nás pomocí očí. Proces zrakového vnímání začíná tím, že světelné paprsky vnikají do oka a tvoří obraz na sítnici. Z různých příčin může dojít k výskytu zrakových vad. Vady mohou být jednak dědičné nebo způsobené prostředím, ve kterém se plod vyvíjí během těhotenství, případně komplikací při porodu. K některým vadám může dojít též při mechanickém poranění očí. U dětí se vyskytují zrakové vady jako krátkozrakost, dalekozrakost, astigmatismus nebo amblyopie. Je důležité, aby byly zrakové vady u dětí co nejdříve odhaleny a léčeny, aby nedošlo k nevratným následkům, jako jsou například trvalé poškození zraku a poruchy vnímání prostoru. Z tohoto důvodu je důležité, aby zraku dětí věnovali pozornost již rodiče. V případě jakéhokoliv podezření, že se zrakem dítěte není vše v pořádku, je třeba neprodleně navštívit odborníka na zrakové vady u dětí. Odborník může vadu diagnostikovat v jejím ranném stádiu a předejít tak zhoršení jejího stavu.³³

9.6.2 Hmat

Hmat je smyslové vnímání, které umožňuje tělu detekovat a rozpoznat různé textury, tvary, teploty a jiné fyzikální vlastnosti objektů, které jsou v přímém kontaktu s kůží nebo jinými částmi těla. Hmat zahrnuje také schopnost rozpoznat a rozlišit tlak, pohyb a vibrace.³⁴

9.9 Senzorická stimulace

Pomocí sensorické stimulace aktivujeme jednotlivé lidské smysly, ovlivňujeme tak rozvoj dítěte, jeho mozku a kognitivních funkcí. Smyslové orgány jsou při sensorické stimulaci vystavovány různým podnětům jako je barevný kontrast, světelné efekty, zvuky, vůně nebo

³² Wikipedie 2023, online.

³³ Wikiskripta 2021, online.

³⁴ Lidské smysly, online.

materiály různých druhů stimulačních na dotek. Pokud kombinujeme zrakové, čichové, hmatové a další podněty dohromady, zvyšujeme tak efektivitu stimulace. Je důležité neustále zkoušet nové a nové stimulační podněty, protože jejich množství je nevyčerpatelné. Jestliže se u dítěte objeví zájem o určitý vjem, měl by se opakovat. Podněty mají vliv na nervový systém, a především na emoce dítěte.³⁵

Typy senzoričké stimulace:

Hmatová stimulace

- pokládání dítěte na různorodý povrch (hladké x hrubé koberce...)
- zabalení dítěte do rozdílných dek
- různé doteky (hlazení, štípání...)
- spojení slov, zpěvu, intonace a doteku
- a další...

Vizuální stimulace

- ukázka předmětů z různé vzdálenosti
- kombinace kontrastních prvků (černá a bílá)
- použití pohyblivých barevných podnětů

Auditivní stimulace

- střídání intonace hlasu
- používání předmětů se specifickými zvuky
- šepot, pískot, syčení
- střídání rychlosti a rytmiky³⁶

Senzoričkou stimulaci využívají speciální pedagogové, rodiče i lékaři jako terapii a trénink. Všechny typy senzoričké stimulace se snažím využívat ve své diplomové práci.

³⁵ Downsyndrom, online.

³⁶ Downsyndrom, online.

10. Případové studie

10.1 Raná péče Eda

V rámci mé diplomové práce jsem podrobně zkoumala konkrétní případ péče o postižené děti jménem Raná péče EDA (Early Detection and Assessment). Raná péče Eda je koncept, který se týká prevence a včasného odhalování mentálních poruch, zrakových vad nebo se věnuje dětem s kombinovaným postižením. Jedná se o program, který se snaží identifikovat určitou diagnózu a předcházet tak zhoršení jejího stavu.

Hlavním cílem rané péče EDA je pomoci dětem a mladým lidem získat přístup k vhodnému léčení a podpoře v co nejkratším čase. Tento program se zaměřuje na vytváření silných vazeb mezi pacientem a poskytovatelem péče, což může zlepšit výsledky léčby.

Raná péče EDA se zaměřuje na tři hlavní oblasti: identifikaci rizikových faktorů, rychlou intervenci a koordinovanou péči. To zahrnuje například školní programy pro identifikaci dětí s rizikovými faktory, pravidelné psychiatrické vyšetření a snahu o co nejrychlejší přístup k vhodné léčbě.³⁷

Jedním z klíčových prvků rané péče EDA je multidisciplinární přístup spočívající ve spolupráci různých odborníků, jako jsou psychologové, psychiatři, pediatři a sociální pracovníci. Tito odborníci spolupracují, aby zajistili koordinovanou a účinnou péči.³⁸

Celkově lze říci, že raná péče EDA je důležitým nástrojem v boji proti mentálním poruchám, zrakovým a kombinovaným postižením u dětí a mladých lidí. Tento program se snaží identifikovat rizikové faktory a poskytnout co nejrychlejší a neúčinnější léčbu, což může zlepšit prognózu pacientů a snížit celkové náklady na zdravotní péči.³⁹

Obrázek 16: Logo Raná péče Eda
Zdroj: www.eda.cz

³⁷ Raná péče Eda 2022, online.

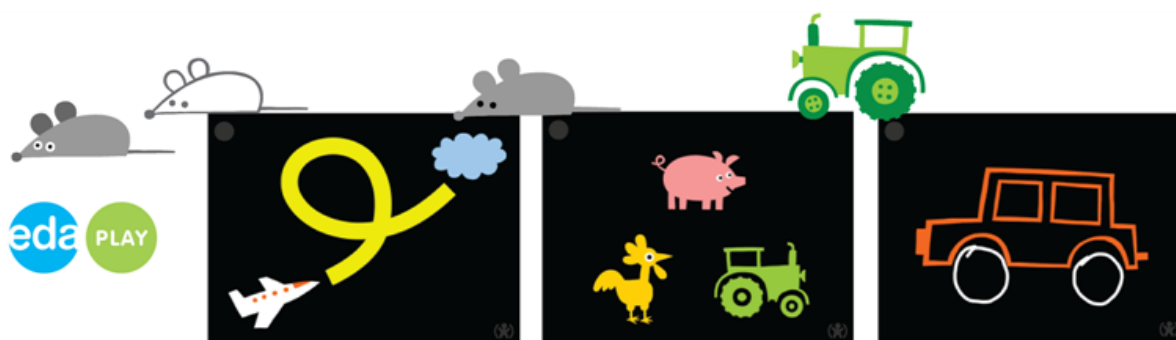
³⁸ Tamtéž, online.

³⁹ Tamtéž, online.

10.1.1 Aplikace Eda play

EDA Play je aplikace, která byla vyvinuta jako součást programu rané péče EDA. Tato aplikace poskytuje rodičům a dětem interaktivní a hravé aktivity, které podporují vývoj motorických a kognitivních schopností dětí. EDA Play je navržen tak, aby byl snadno použitelný a zábavný pro děti, ale zároveň poskytoval užitečné nástroje pro rodiče k podpoře vývoje jejich dětí. Obsahuje řadu her a aktivit, které podporují vývoj jemné a hrubé motoriky, kognitivních schopností a pomáhají i v rozvoji řeči. „Aplikace EDA PLAY je navržena tak, aby interaktivní hrou motivovala dítě ke sledování děje na displeji tabletu a k plnění úkolů. Vizualní i zvukové zpracování aplikace podporuje koordinaci ruky a oka, pohybu. Aplikace nabízí takové možnosti obrazového nastavení a obtížnosti úkolů, aby s aplikací bez problémů mohly pracovat děti se speciálními potřebami.“⁴⁰

Aplikace EDA Play může být využita rodiči doma, ale také je možné ji použít v rámci terapie a intervence v rámci programu rané péče EDA. Tato aplikace může být užitečným nástrojem pro rodiče, kteří chtějí aktivně podporovat vývoj svých dětí a zároveň získat užitečné informace o vývojových meznících a možných rizikových faktorech, které by mohly vést k vývojovým problémům.

Obrázek 17: Aplikace Eda play
Zdroj: www.eda.cz

Obrázek 18: Aplikace Eda play
Zdroj: www.eda.cz

⁴⁰ Kosová 2013, online.

10.2 Nanoušovy lumpárny

Nanoušovy lumpárny je multisenzorická pomůcka pro děti raného věku se zrakovým a kombinovaným postižením. Je projektem Romany Chalupové a Davida Najbrta z roku 2014, který má za cíl rozvíjet zrakové a hmatové funkce a podpořit u dítěte jeho tvořivost.⁴¹ Pomůcka vznikla díky mnoholeté zkušenosti samotné Romany Chalupové s dětmi, které zmíněnými postiženími trpí. Ona sama pracovala v sociálních službách a s rodinami pracovala. Nanoušovy lumpárny tvoří box s různými předměty jako je panenka, geometrické kostky, dřevěné autíčko a pexeso. Do boxu přispěla svými předměty jako jsou svítilna, dětské kelímky a příbory i společnost IKEA. V boxu dále nalezneme hračku jménem Nanouš, kroužkovou knihu tvořenou fotografiemi předmětů v boxu a Nanoušovy Braillovy listy. Součástí knihy jsou také optotypy a manuál pro rodiče.⁴²

Pomůcka Nanoušovy lumpárny vyšla v nákladu 200ks. V současné době má tento komplet webové stránky, na kterých by mělo být možné box zakoupit v českém, slovenském, anglickém a maďarském jazyce. Bohužel je v současné době pomůcka ve všech jazycích vyprodaná.

Obrázek 19: Nanoušovy lumpárny
Zdroj: www.nanous.cz

⁴¹ Rodina 21 2014, online.

⁴² Wolfová 2016, online.

10.3 Kontrastní leporela, karty a hračky

Kontrastní leporela jsou vhodná pro děti už od raného věku. Miminko vidí od narození pouze to nejdůležitější a ve velice krátkém čase u něj dochází k neustálému zlepšování vnímání. Tyto časové úseky nazýváme senzitivním obdobím. „Teorie senzitivních období uvádí, že v lidském vývoji existují určitá stádia, během kterých je jedinec obzvláště citlivý k určitým podnětům kriticky důležitým pro další růst. Pokud podněty chybí, vývoj je nedostatečný nebo narušený.“⁴³ Od druhého týdne života je dítě schopno rozeznat kontrastní prostředí. Jeho pozornost nejvíce tihne k černobílým předmětům. Ostatní barvy začíná dítě vnímat až kolem šestého měsíce života. Kontrastní leporela jsou v prvních momentech života dítěte zásadním předmětem. „Černobílé stimulační kartičky pomáhají vaše miminko uklidnit a zároveň rozvíjejí jeho duševní schopnosti. Zlepšují schopnost koncentrace, povzbuzují zvědavost a napomáhají vytváření nových mozkových spojení. Díky zvědavosti se miminko snaží k obrázkům dostat, osahává je, přendává z jedné ručky do druhé, a rozvíjí tak i motorické dovednosti.“⁴⁴

Obrázek 20: Kontrastní leporela
Zdroj: www.cerneabile.cz

⁴³ Montesorri 2023, online.

⁴⁴ Vicecasudetmi 2021, online.

10.4 Snoezelen

Snoezelen je terapeuticko-relaxační místnost, kterou využívají „osoby s vývojovými poruchami, s mentálním, tělesným nebo vícenásobným postižením, s poruchou autistického spektra, poruchami chování a učení, s psychickými poruchami, traumatickým poraněním mozku, ... osoby s demencí a ... chronicky nemocní pacienti.“⁴⁵ Tato místnost navozuje příjemné klidné prostředí pomocí světelných, zvukových a pachových vjemů. Cílem je pomocí terapie v pacientovi stimulovat jeho smyslový aparát. „Aktivity ve snoezelenu pomáhají ke snížení hyperaktivity, agrese, také zvyšují pozornost a soustředění, zpřesňují jemnou i hrubou motoriku, posilují sebevědomí a sebehodnocení, vedou k aktivaci a k rozvoji spolupráce v kolektivu, napomáhají k navazování mezilidských vztahů.“⁴⁶ Tato inovativní metoda využívá předmětů, se kterými se setkáváme například na hudebních vystoupeních nebo doma v podobě barevných dekorativních osvětlení.

Originální Snoezelen pochází ze 70. let 20. století z Nizozemska od psychologů Hulsegga a Verheula. Slovo Snoezelen vzniklo spojením dvou nizozemských slov a to snufflen (číchat) a doezelen (dřímat).⁴⁷

Obrázek 21: Terapeutická místnost Snoezelen
Zdroj: www.jasnelazne.com

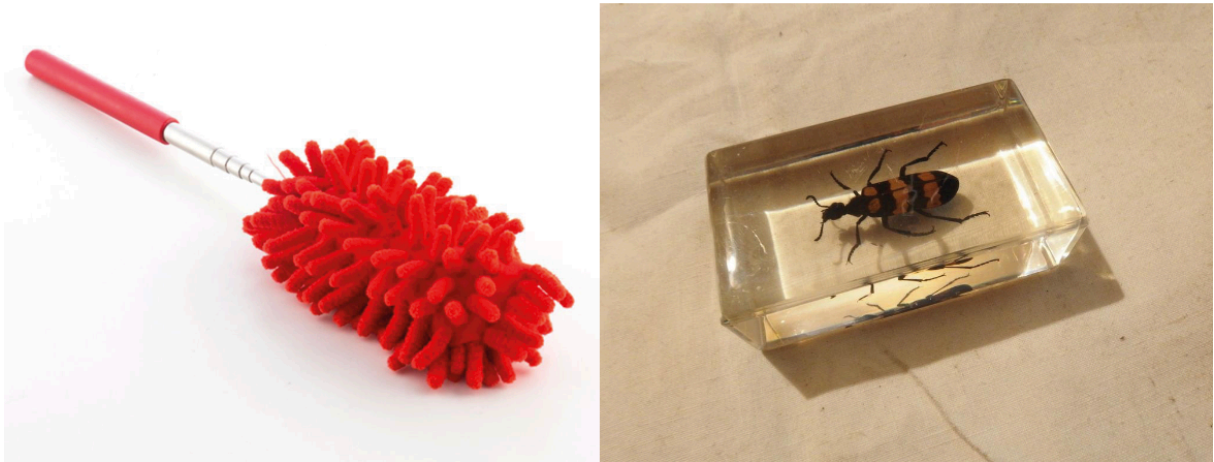
⁴⁵ Ponechalová, online.

⁴⁶ ZŠ Zahradka, online.

⁴⁷ Tamtéž, online.

10.5 Věci běžné činnosti

Speciální pedagogika využívá velké množství předmětů běžné denní potřeby. Zdravého člověka by ani nenapadlo, kolik předmětů mu denně projde pod rukama, které mohou postiženému dítěti ulehčit jeho vývoj. Velkými pomocníky jsou suchý zip, kartáče na prach, gumičky, knoflíky, povrch překližky, brusný papír, sonický zubní kartáček, a dokonce i vibrující sexuální pomůcky. Nejlepší jsou takové věci, které disponují více funkcemi. Předmět, který vydává nějaký zvuk, je jemný nebo hrubý na dotek a dá se různě ohýbat, je pro dítě s kombinovaným postižením zásadní pro jeho vývoj.

Obrázek 22: Vlastní koláž

Zdroj: Internet

11. Cíl práce

V mé diplomové práci bych ráda docílila vytvoření takové pomůcky, která bude především pomáhat pracovníkům věnujícím se kombinovanému postižení, a hlavně bude pomáhat postiženému dítěti v jeho rozvoji. Pomůcka, která bude vhodná jak pro postižené dítě, tak pro dítě raného nebo předškolního věku. Pomocí cvičení bude dítěti rozvíjet jeho senzorycké vnímání a usnadňovat senzorycké procesy.

Předmětů specializovaným pro kombinovaně postižené je málo, z toho důvodu, že kombinované postižení se nedá přesně specifikovat a obsahuje mnoho různých forem. Po konzultacích se speciálními pedagogy mi bylo doporučeno nepokoušet se hned na začátek do pomůcky vložit úplně vše, protože by to bylo velice složité. Proto jsme vytyčili určité parametry, kterým je třeba nejprve věnovat pozornost.

Mým původním záměrem bylo vytvořit pouze jednu publikaci. S postupem času jsem se ale rozhodla, že jedna publikace by byla nedostatečná a dětem by tolik nepomohla. Při sbírání informací o daných postiženích a pozorování dětí jsem se rozhodla mou práci rozšířit o několik dalších produktů. Finální pomůcka, kterou bych ráda vytvořila se bude skládat z multisenzoryckého boxu, tří knih bohatých na různorodé povrchy, plyšovou hračku s odlepovacími komponenty a nastínění aplikace, která bude rozvíbávat ilustrace ve dvou knihách.

Další podstatnou částí mé práce je marketingová komunikace a propagace této pomůcky. Po dokončení studia se určitě budu snažit o to, aby se tato práce rozvíjela dál. Ráda bych ji obohacovala o další funkce, aby mohla čím dál tím víc pomáhat dalším skupinám dětí s různými postiženími.

III. Praktická část

12. Požadavky pro výrobu pomůcky

K vytvoření knihy pro děti s kombinovaným postižením jsem musela nejprve děti poznat trochu zblízka. Pozorování bylo pro mou diplomovou práci podstatné, protože jsem se seznámila s prostředím a potřebami, které děti mají. Velkým přínosem pro mě byly i konzultace se speciálními pedagogy. Strávili jsme společně mnoho času tím, abych se o dětech dozvěděla detaily, na které bych sama nebyla schopna přijít. Aby byla kniha opravdu pro děti vhodná a nápomocná, bylo třeba dopředu již počítat s určitými požadavky.

12.1 Specifikace barev, detailů a ilustrací

Hlavním požadavkem na knihu byly dopředu určené barvy. Jednalo se o barvy kontrastní, jako je černá a bílá. Mezi stimulační barvy patří i barva žlutá, která působí pozitivně, a proto jsme již při konzultacích vybrali tuto barvu jako doplňkovou.

Velký důraz byl kladen i na samotné ilustrace. Ilustrace měli být samozřejmě dětské a hlavně veselé, ale také velké, a ne příliš detailní. Z tohoto důvodu byly ilustrace tvořeny formou vektorů a také geometrických tvarů, aby byla dodržena jejich správná čitelnost. Kniha je bohatá na spoustu stimulačních prvků. Pro začátek jsem vytvořila tři textury složené z geometrických prvků. Ty se ve výrobku prolínají a opakují a spojují tak ilustrace s pozadím, aby vše společně ladilo.

12.2 Kapitoly knih

Mým úplně prvním záměrem bylo vytvořit knihu, plnou různých cvičení, která budou dětem s kombinovaným postižením pomáhat v rozvoji. Po konzultacích se speciální pedagožkou se ale vytvoření pouze jedné takové pomůcky jevílo nedostatečné. Společně jsme proto probíraly témata, o která se děti v průběhu jejich vývoje zajímají úplně nejvíce a hlavně ta, která jsou podstatná pro jejich život. Témata pro nás jednoduchá se děti s kombinovaným postižením snaží pochopit například celý život.

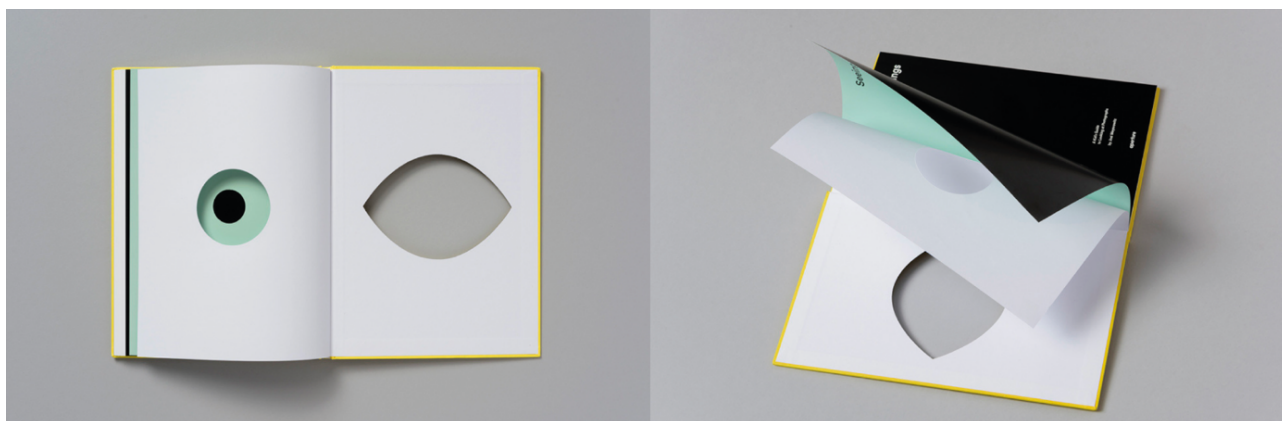
Poznávání lidského těla je pro děti zásadní. Mnoho z postižených dětí není se svým tělem seznámeno a nejsou pak schopni popsat, co a kde je bolí. Bolest je často velice těžko zjištělná, proto je důležité dítě s jeho tělem obeznamovat co nejvíce.

Jako další téma jsem po konzultacích zvolila téma „Svět“. Konzultantka popisovala různá cvičení, která pomáhají dětem ve vývinu. Je pro ně důležité pochopit základní pojmy,

jako například: co je nahoře, co je dole, že se den střídá s nocí, nebo že existují různá roční období apod.

12.3 Moodboard

Před začátkem tvoření celého konceptu jsem si vytvořila moodboard, abych načerpala pro celou práci inspiraci a určila si, jakým směrem se chci vydat. Byla jsem díky němu schopna lépe odprezentovat své nápady speciálním pedagogům a konzultantům. Díky moodboardu jsem byla schopna sama sobě říct, co se mi líbí a co naopak ne. Pomohl mi i překonat určité kreativní bloky a přinést nové nápady.

Obrázek 23: Moodboard výřezu
Zdroj: www.thedsnblog.com

Obrázek 24: Moodboard povrchů
Zdroj: www.ourtimetolearn.com

13. Název

Název se odvíjel od zvířete, které mělo splňovat barevnou paletu zvolenou pro pomůcku. Důležitou součástí marketingové strategie je zvolení správného a zapamatovatelného názvu. Může to být jeden z klíčových faktorů, který ovlivní úspěch produktu. Název by měl být jednoduchý, originální, nezaměnitelný a měl by na produkt upozorňovat.

Název Vari se odvíjí od druhu ohroženého lemura variho černobílého. Tohoto lemura jsem zvolila kvůli jeho charakteristickému zbarvení černobílé srsti a žlutým očím. Dalším důvodem bylo to, že tento druh lemura žádná jiná značka jako maskota nepoužívá, proto nemůže dojít k záměně. Jméno Vari je velice zvučné a děti trpící poruchami řeči si na něm můžou trénovat výslovnost, má tedy využití i v logopedii.

Vari černobílý má navíc jednu zvláštnost. Na rozdíl od ostatních lemurů, kdy samičky nosí svá mláďata u sebe buď na zádech nebo na břiše, tak tento druh samic si před porodem připraví hnízda. Hnízda slouží jako bezpečný úkryt pro mláďe a matka mezitím shání potravu. Toto chování mi přišlo jako metafora pro centra pečující o děti s postižením. Jejich rodiče vodí děti do zařízení spojených s péčí, kde vědí, že děti budou v bezpečí a bude o ně dobře postaráno.⁴⁸

Obrázek 25: Návrh lemura Variho
Zdroj: www.zoobrno.cz/ Vlastní

⁴⁸ Zoo Brno, online.

14. Knihy

Primárním cílem mé diplomové práce byl design publikace pro děti s kombinovaným postižením. Po konzultacích s odborníky jsem přehodnotila tvorbu pouze jedné knihy a vytvořila knihy tři. Hlavním důvodem změny bylo to, že by s jednou knihou, která by obsahovala tolik cvičení a použitého materiálu, mohlo dítě jen velmi obtížně manipulovat.

Tyto knihy jsem jednotlivě pojmenovala Lidské tělo, Svět a Povrchy. V knihách Lidské tělo a Svět pracuji s výřezy, lepením a zajímavými materiály. V knize Povrchy má dítě možnost, libovolně otáčet rozpůlené strany, a spojovat tak odlišné materiály. Všechny tři knihy mají laminované desky a zaoblené rohy. Vnitřní papír každé knihy má gramáž 300mg. Knihy jsou tvořeny tak, aby podporovaly senzorickou stimulaci.

Obrázek 26: Knihy Vari
Zdroj: Vlastní

Obrázek 27: Obsah knihy – Lidské tělo
Zdroj: Vlastní

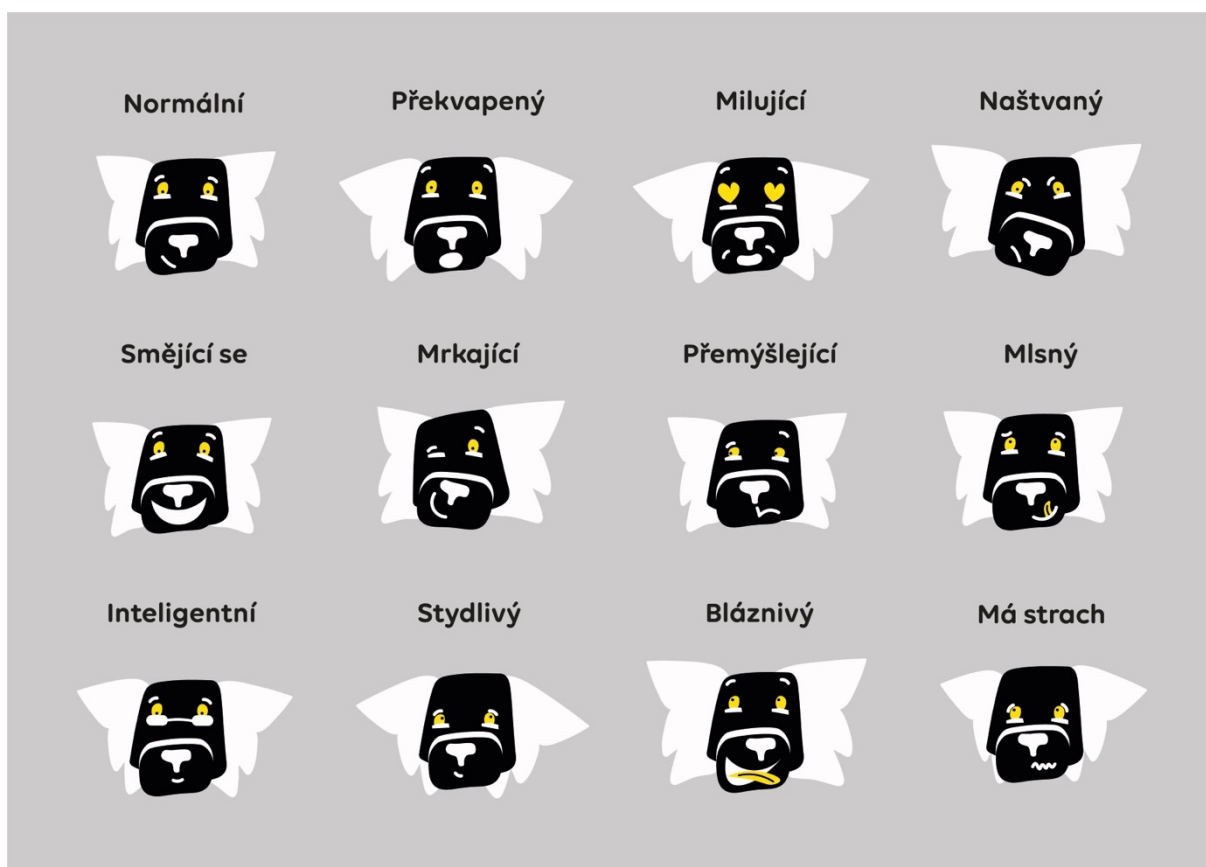
Obrázek 28: Obsah knihy – Svět
Zdroj: Vlastní

Obrázek 29: Obsah knihy – Povrchy
Zdroje: Vlastní

14.1 Ilustrace

Všechny ilustrace v mé práci jsem osobně vytvořila. Ilustrace jsou tvořeny vektorově a používají jak ostré, tak oblé geometrické tvary. Díky vektorové grafice jsem měla možnost ilustrace snadno upravovat a škálovat bez ztráty kvality, protože jsou nezávislé na rozlišení. Při vytváření veškerých ilustrací pro mou diplomovou práci jsem se snažila držet se stejného stylu, aby k sobě vše ladilo a působilo harmonicky. Chtěla jsem, aby ilustrace v dětech probouzely radost, kreativitu, a zároveň jim umožnily vizuálně porozumět tématu. Ilustrace jsou zpracovány v jasných a čitelných barvách.

Obrázek 30: Mimické varianty maskota Variho
Zdroj: Vlastní

14.2 Barvy

Jak už jsem zmínila v teoretické části, tak výběr správných barev pro mou diplomovou práci byl zásadní. Černá a bílá patří k nejlépe viditelným, a hlavně prvně viditelným barvám. U doplňkové barvy, jsem se rozhodovala mezi dalšími barvami, které jsou děti schopné rozeznat, a to červenou a žlutou. Červená barva může v dítěti vzbuzovat příliš dráždivé pocity. Je velice výrazná a stimulující a mohla dítěti přivést úzkost nebo podrážděnost. Naopak žlutá barva sebou přináší veselou energii a dítě jí může vnímat jako slunečnou. Důležité bylo u barvy zvolit i přiměřenou intenzitu. Bílá barva musela oproti žluté vystupovat. Správnou intenzitu jsme ověřovali při konzultacích ve škole přímo na dětech.

Obrázek 31: Používané barvy
Zdroj: Vlastní

14.3 Font

U výběru správného fontu jsem pečlivě zvažovala, aby byl v souladu s celkovým vizuálním stylem produktu. Font má vliv na čitelnost a celkovou estetiku. Snažila jsem se najít font, který bude dobře čitelný v různých velikostech a bude mít jasně definované tvary písmen s českou diakritikou. Protože jsou dominantní stránkou produktu hlavně ilustrace a geometrické textury, chtěla jsem se vyhnout kombinaci dvou fontů, a proto používám pouze jeden. Zvolený font odpovídá cílové skupině a stylu knihy. Je hravý, jednoduchý, bezpatkový a působí moderně.

Pro knihu jsem zvolila font Volte Rounded, sans-serifový písmový styl, který je charakteristický zaoblenými křivkami a hladkými obrysy. Jeho design vychází z originálního písma Volte, ale oproti němu má zaoblené rohy a měkčí vzhled. Font Volte Rounded má celkem 8 řezů (bold, regular, light, thin), což ho činí všestranným a vhodným pro různé typy designu a komunikace. Jeho písmena jsou čitelná a dobře rozlišitelná, což zajišťuje snadné čtení a příjemný vizuální dojem.

Volte rounded - Semibold
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890.,:?!%{(/*+~"@§\$<

*Obrázek 32: Font Volte Rounded
Zdroj: Vlastní*

14.4 Vazba

U knih jsem zvolila použití kroužkové vazby. Listy jsou propojeny kovovými kroužky, které jsou pružné a umožňují jednoduchou manipulaci s knihou. Pro děti je díky tomu snadné list otočit. Rodičům nebo speciálním pedagogům umožní tato vazba libovolně knihu otevřít podle jejich potřeby, pokud budou chtít například pracovat pouze s půlkou dvojlistu. U této vazby je také výhodou to, že můžeme zobrazovat stránky z různého úhlu.

Díky kroužkové vazbě jsem měla možnost do knih vložit různé materiály a vrstvit stránky. Když se na toto řešení podíváme z úplně druhé strany, může také kroužková vazba tvořit další stimulační prvek. Dítě má možnost po ní přejíždět rukou.

Obrázek 33: Použitá kroužková vazba
Zdroj: Vlastní

14.5 Cvičení v knihách

Do knihy jsem se snažila použít cvičení, které jsem si poznamenávala při konzultacích, aby pro děti měly opravdový přínos. Cvičení je na dvojstránce vždy jedno, ale každý rodič nebo pedagog si jich může najít daleko více. V knížkách najdete cvičení vztahující se jak k daným tématům, tak k obecně důležitým faktům. Děti mají hledat odpovědi na otázky typu: Co je malé a co je velké? Jaký tvar má zeměkoule? Kdo je nejstarší? Čím Vari cítí? Komu patří jaké ouško? A další podobné otázky.

Obrázek 34: Náhled cvičení v knize
Zdroj: Vlastní

14.6 Makety

Důležitou součástí celého procesu výroby produktu bylo vytvoření tří maket knih. Díky maketám jsem měla možnost lépe vizualizovat design navrhované pomůcky, abych viděla, jak bude vypadat v reálné podobě. Lépe jsem se díky tomu zorientovala v tom, jak vypadají ve skutečnosti barvy, které používám. Odhalila jsem určité nedostatky a měla možnost je opravit. Snížila jsem tak riziko chyb a možných problémů, a umožnila tak úspěšnější realizaci konečného produktu. Vyzkoušela jsem si funkčnost cvičení, viditelnost fontu a ilustrací. Maketa mi umožnila otestovat výrobek v reálném prostředí a lépe odprezentovat knihy speciálním pedagogům. Díky maketám tak návrhu lépe porozuměli a včas navrhli změny, které byly zapotřebí.

Obrázek 35: Makety
Zdroj: Vlastní

14.7 Materiály

Každý člověk má své individuální preference a vnímání, a proto je pro každého zajímavé na dotek něco jiného. Z toho důvodu používám v pomůcce hned několik materiálů, aby si každý našel něco svého. V pomůcce používám: bavlnu, měkké plyšové látky, duté vlákno, texturované látky, brusný papír, kůži...

*Obrázek 36: Několik používaných materiálů
Zdroj: Vlastní*

Obrázek 37: Ilustrace pokrytá brusným papírem
Zdroj: Vlastní

Obrázek 38: Kniha Povrchy – duté vlákno/ brusný papír
Zdroj: Vlastní

Obrázek 39: Mix materiálů – duté vlákno a brusný papír
Zdroj: Vlastní

Obrázek 40: Mix materiálů – duté vlákno a děrovaná látka
Zdroj: Vlastní

14.8 Výřezy

Původně jsem zamýšlela, aby výřezy v knihách byly tvořeny na stroji. Po konzultaci s několika tiskárnami jsem se dozvěděla, že vytvořit pouze tři takové knihy by bylo velice složité a nákladné. Pokud by se ale knihy v budoucnu vyráběly ve větším množství, neměl by to být problém.

Vzhledem k této komplikaci jsem výřezy v prototypu knihy vytvořila ručně. Nejsou tedy dokonalé, přesto se domnívám, že svůj účel splňují.

Obrázek 41: Foto výřezů
Zdroj: Vlastní

Obrázek 42: Výřez cesty

Zdroj: Vlastní

Obrázek 43: Foto výřezů

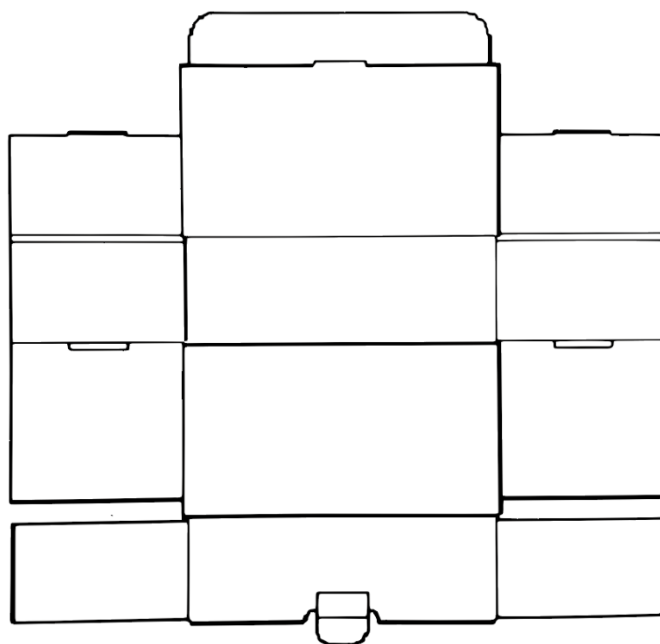
Zdroj: Vlastní

15. Doplnkové předměty

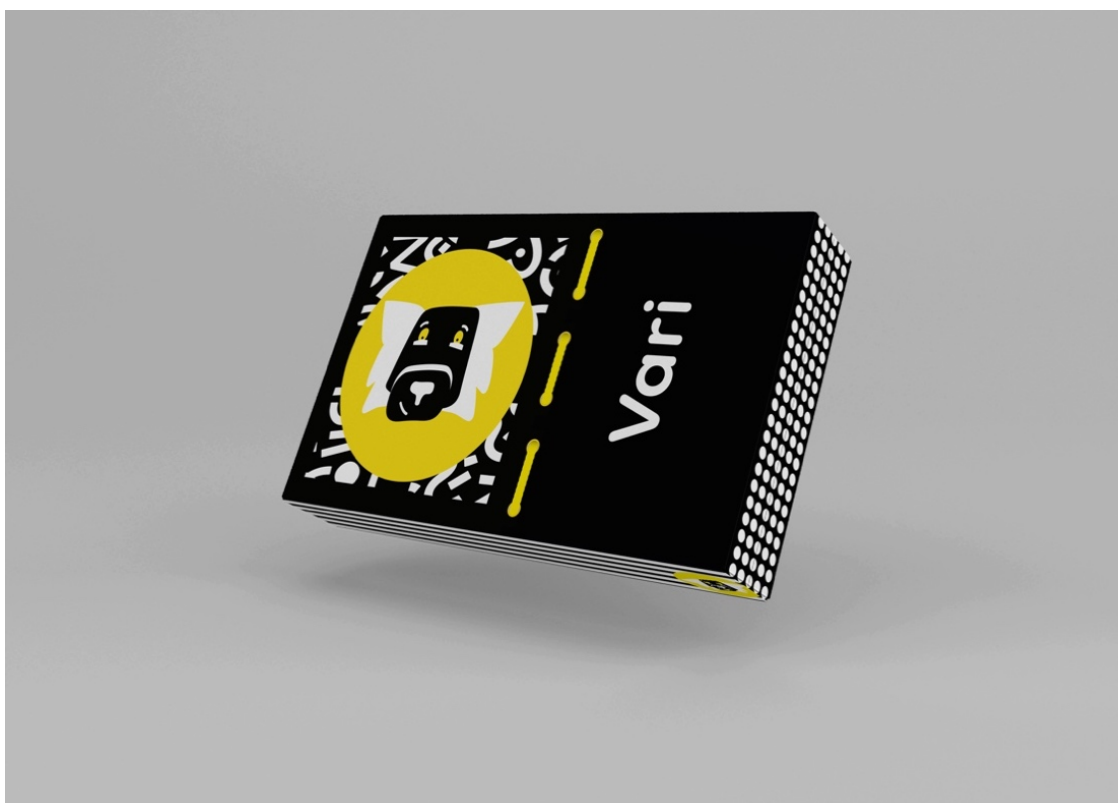
15.1 Box

Box, ve kterém budou knihy společně s plyšovou hračkou a dalšími komponenty uloženy, bude vytvořen z pětivrstvého kartonu a bude v něm zabudovaná tkanička. Tkanička slouží opět jako další sensorický komponent pro rozvoj dětí.

Pokud by se v budoucnu podařilo sehnat prostředky na výrobu této pomůcky, byl by box vyroben z laminovaného kartonu. Laminovaný karton se skládá z několika vrstev papíru, které jsou spojeny vrstvou lepidla a poté laminovány pro zvýšení pevnosti. Box by díky tomu byl odolný a prodloužil by tak životnost pomůcky. V této první fázi, kdy je pomůcka vytvořena pouze jako prototyp, nebylo možné box z tohoto materiálu vyrobit, neboť výroba takového boxu se odvíjí od více kusů.

Obrázek 44: Box rozložený
Zdroj: Vlastní

Obrázek 45: Návrh multisenzorického boxu Vari
Zdroj: Vlastní

Obrázek 46: Návrh multisenzorického boxu Vari
Zdroj: Vlastní

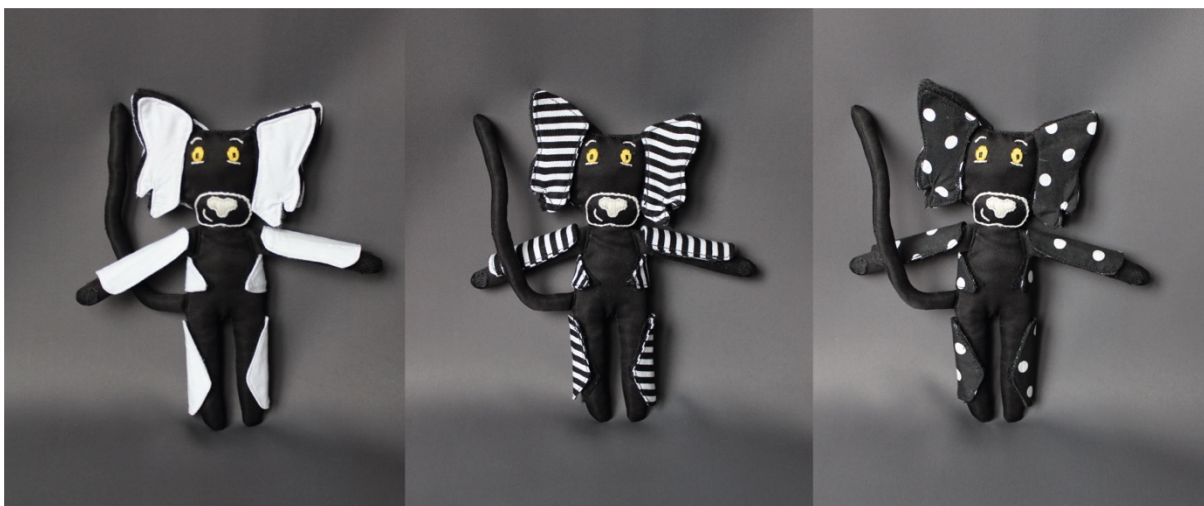
15.2 Plyšová hračka Vari

Plyšová hračka je ušita převážně ze 100% bavlny a je vyplněná dutým vláknem. Duté vlákno i bavlna jsou materiály se skvělými vlastnostmi a nevyvolávají alergickou reakci. Jsou rychleschnoucí a neztrácejí tvar.⁴⁹ Obličej je vyšitý a tvoří tak další stimulační prvek. Hračka má odnímatelné části na uších, trupu, rukách a nohách. Odnímatelné části jsou ušité ve třech vzorových variantách. Dítě má tak možnost si hračku nastavit tak, jak samo chce. V hlavě hračky je zabudovaná rolnička a v trupu jsou dvě pískátka. Hračka je tedy plně stimulační a může se pro dítě stát jak průvodcem knihami, tak dobrým kamarádem.

Obrázek 47: Plyšová variabilní hračka Vari
Zdroj: Vlastní

⁴⁹ Látky a galanterie, online.

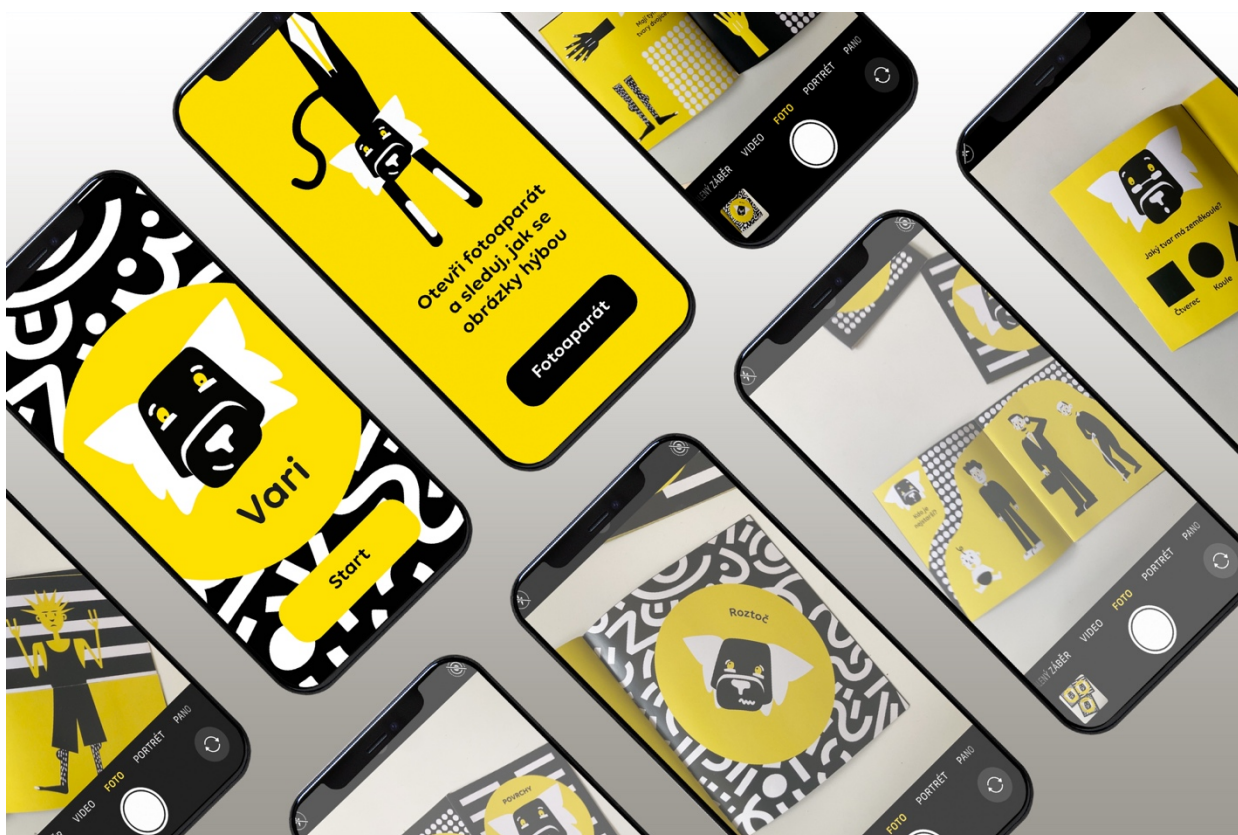

Obrázek 48: Plyšová hračka Vari s oblečky

Zdroj: Vlastní

15.3 Aplikace

Jako dodatek k celé práci bych ráda nastínila aplikaci, která umožňuje dětem ilustrace v knize rozhybat pomocí animací. Aplikace by měla dětem pomoci rozvinout jejich vizuální vnímání, a mohla by tak dětem pomoci lépe porozumět ilustracím v produktu.

Obrázek 49: Návrh aplikace Vari

Zdroj: Vlastní

15.4 Karty

Na jedné z konzultací jsem byla požádána o vytvoření kartiček, které budou zvlášť se stejnými ilustracemi v knihách. Děti tak budou moct hledat dvojici k danému obrázku.

Obrázek 50: Přiřazovací karty
Zdroj: Vlastní

15.5 Návod

Návod na používání pomůcky.

Obrázek 51: Návod na použití

Zdroj: Vlastní

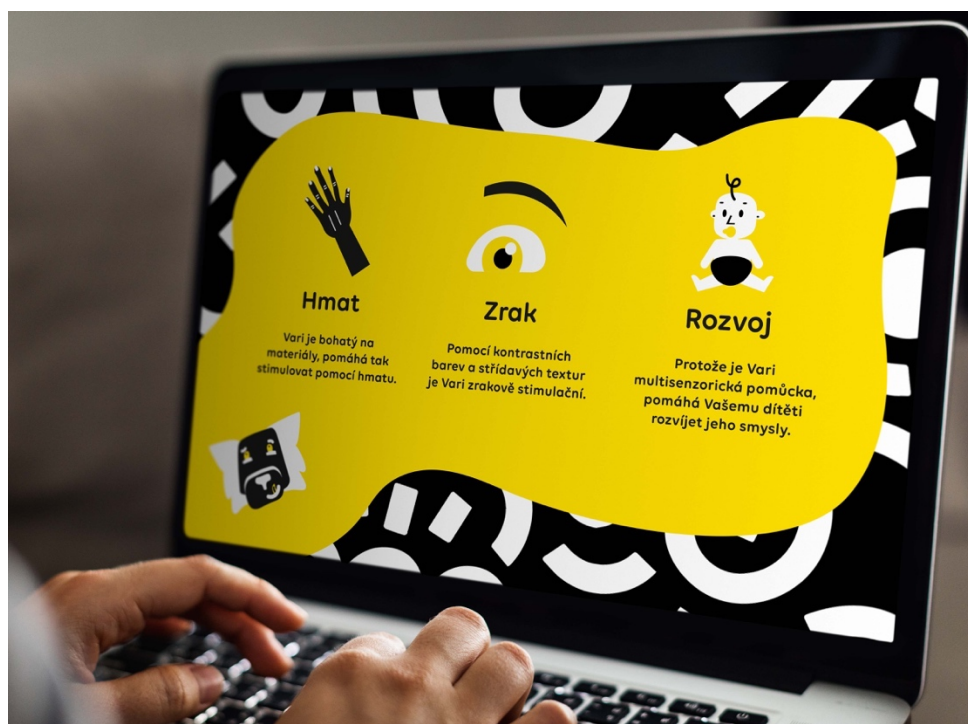
16. Propagace

16.1 Webová stránka

Webová stránka je jednou z možností, jak se o pomůcce dozvědět víc. Stránka slouží pro objednání pomůcky a poskytuje potřebné informace a návody na použití.

Obrázek 52: Webová stránka Vari / Zdroj: Vlastní

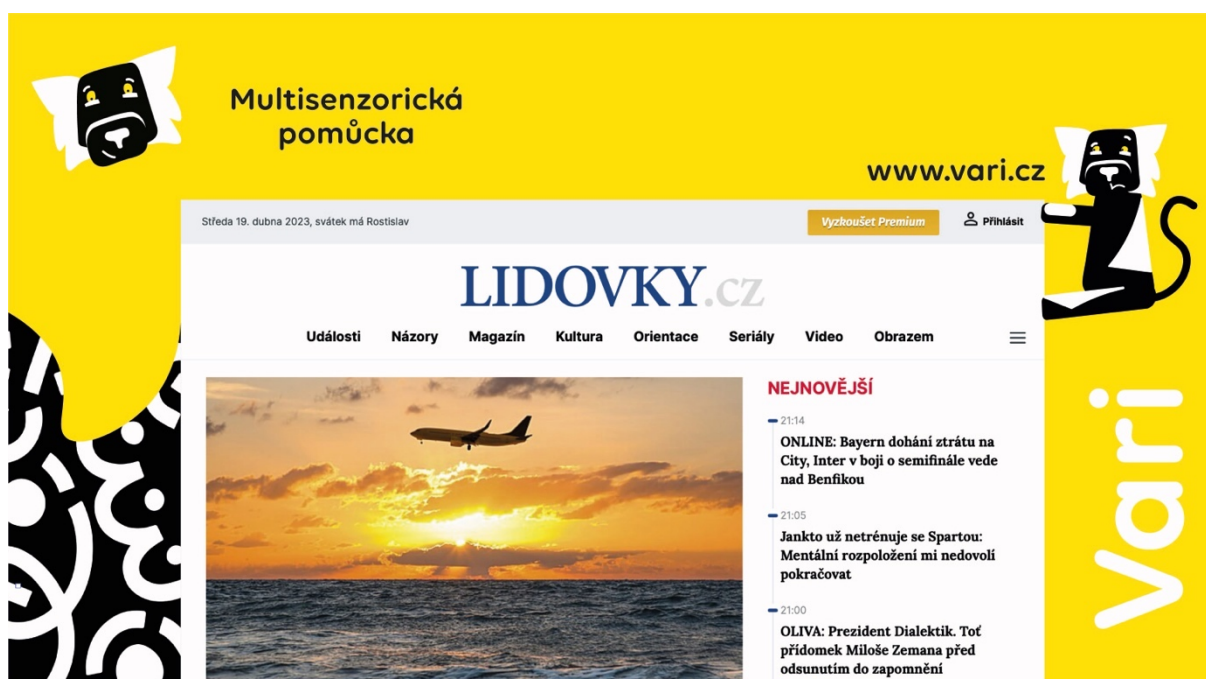
Obrázek 53: Web / Zdroj: Vlastní

16.2 Marketingové komunikační prostředky

Mým záměrem je, aby má diplomová práce neskončila pouze obhajobou a následným předáním multisenzorického boxu Základní škole zahrádka. Byla bych velmi ráda, kdyby se mi podařilo tuto práci rozvinout ještě více a tento produkt by se například podařilo vytvořit i pro další speciální školy a v nejlepším případě by se dostal až domů k rodinám postižených dětí a začal se prodávat. Mou vizí do budoucna je, že tato pomůcka jednou opravdu bude pomáhat jak postiženým, tak zdravým dětem ve vývinu.

Pokud by tomu tak v budoucnu mělo být, bude potřeba využití různých marketingových komunikačních prostředků k tomu, aby byl produkt dobře prezentován a prodán nebo darován cílovým skupinám.

1. Online reklama – Ráda bych využila možnost online reklamy, jako jsou bannerové reklamy na webu nebo sociálních sítích, které jsou sledovány značnou částí společnosti. Mohla bych tak oslovit rodiče, pečovatele nebo známé dětí s kombinovaným postižením a informovat je o existenci takové pomůcky.

Obrázek 54: Banner

Zdroj: Vlastní

2. Event marketing – 3.12. se koná Mezinárodní den zdravotně postižených, který vznikl za účelem větší informovanosti pro širokou veřejnost. V tento den se konají celosvětově různé akce na pomoc postižených. Při této příležitosti by se mohla pořádat prezentace této pomůcky, doprovázená workshopy a spojená s osobním vyzkoušením pomůcky.

Obrázek 55: Den Downova syndromu
Zdroj: Vlastní

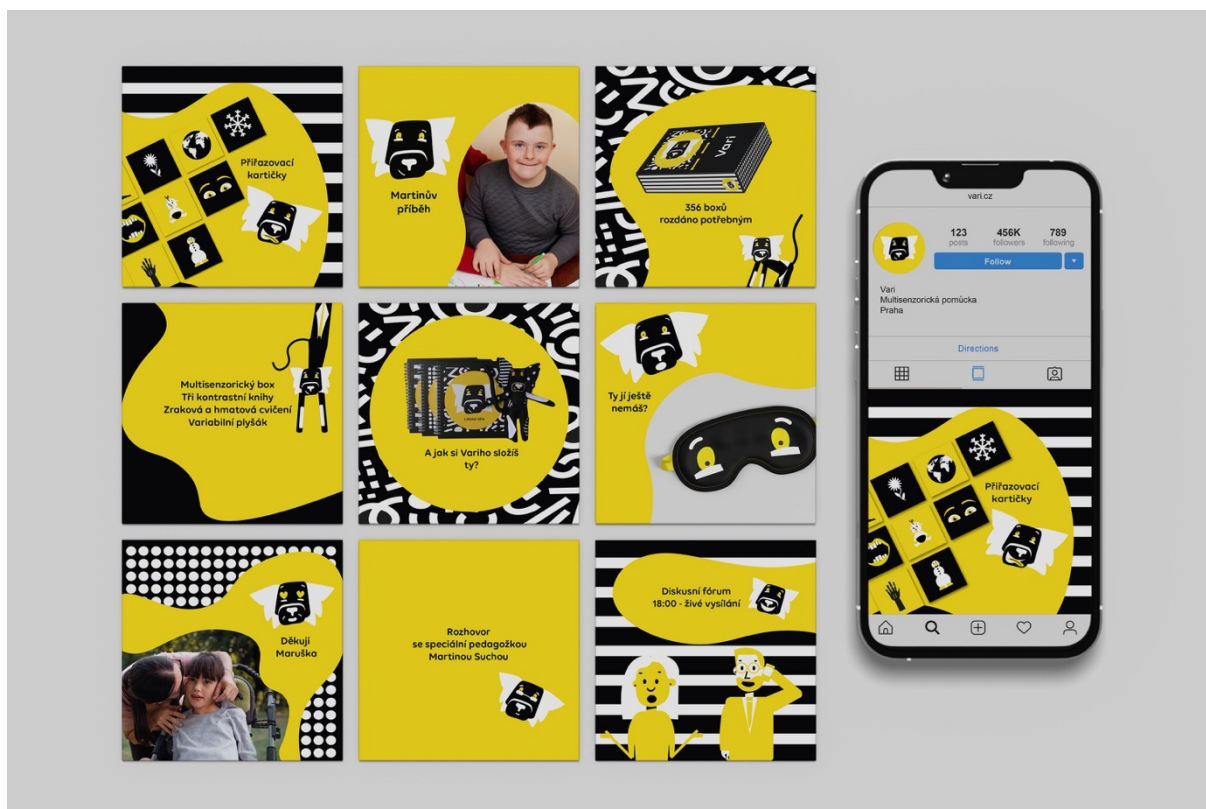
3. Video marketing – Vytvoření krátkého videa, které ukazuje, jak box funguje. Toto video může být publikováno na sociálních sítích nebo se může používat na různých prezentacích.

16.3 Sociální sítě

Sociální sítě jsou velkým pomocníkem v propagaci produktů. Skrze sociální sítě dokážeme získat široké publikum z různých zemí. Můžeme se přes ně zaměřit na cílovou skupinu, ale i oslovit někoho dalšího. Umožňují nám interakci s publikem prostřednictvím komentářů a dalších komunikačních prostředků. Hlavním přínosem sociálních sítí jsou nízké náklady, protože reklama zde může být levnější než v tradičních médiích.

Sociální sítě, které budou propagovat multisenzorický box Vari pro kombinovaně postižené děti, by mohly obsahovat příspěvky s:

1. Informacemi o boxu – Poskytnout podrobné informace o tom, co všechno box obsahuje. Jaké jsou jeho výhody. Proč je tvořen právě tímto způsobem. A také, že se box nehodí pouze pro děti s kombinovaným postižením, ale mohou ho využívat i děti raného věku.
2. Spoluprací s odborníky – Sociální sítě by mohly spolupracovat s odborníky z oblasti zdravotnictví a sociálních služeb, aby poskytovaly odborné rady a tipy.
3. Diskusními fóry – Diskusní fóra pro rodiny s dětmi, kde by si mohli vyměňovat zkušenosti a tipy jak pomáhat svým dětem.
4. Osobními příběhy – Zahrnovat příběhy a zkušenosti dětí s kombinovaným postižením a jejich rodin. Tyto příběhy by mohly ukázat, jak pomůcky z boxu pomohly zlepšit kvalitu života a zvýšit nezávislost dětí.
5. Crowdfundingovými kampaněmi – Propagovat crowdfundingové kampaně na financování boxů pro děti s kombinovaným postižením.

Obrázek 56: Instagram
Zdroj: Vlastní

16.4 Plakát

Jako jeden z nástrojů pro mou marketingovou komunikaci jsem vytvořila plakát. Plakát pomáhá produkt prezentovat vizuálně a může přilákat potenciální zákazníky. Díky plakátu tedy zvýším povědomí ve společnosti o samotném produktu. Plakát obsahuje klíčové prvky z vizuální identity celého produktu, což může zákazníkům pomoci si vše spojit dohromady.

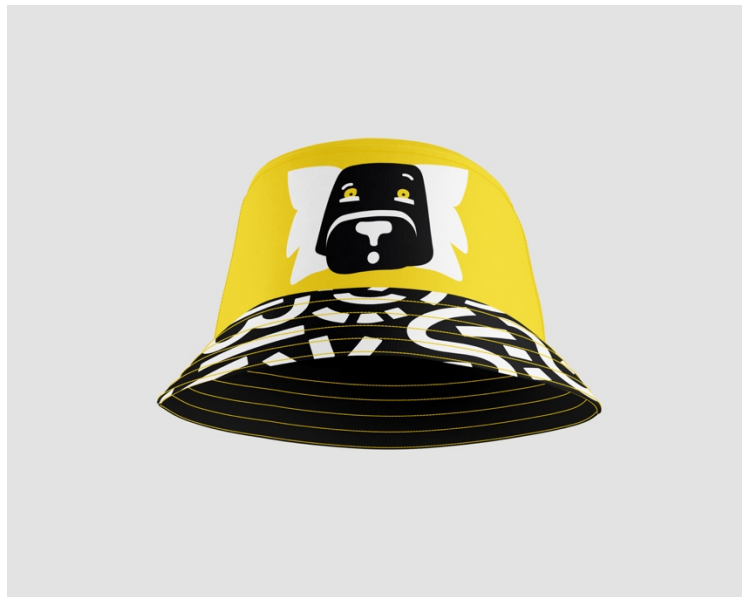
Obrázek 57: Plakát 1
Zdroj: Vlastní

Obrázek 58: Plakát 2
Zdroj: Vlastní

16.5 Merch

Merch může pomoci zvýšit povědomí o produktu a konceptu. Jeho prostřednictvím se dá také získat zdroj příjmů na financování samotného produktu. Fanoušci tohoto konceptu/ produktu mohou nosit merch, aby ukázali svou podporu a propagovali produkt mezi svými přáteli a rodinou. Merch celkově zlepšuje značku a dává jí lepší tvář.

Obrázek 59: Reklamní klobouček / Zdroj: Vlastní

Obrázek 60: Plátěná taška / Zdroj: Vlastní

Obrázek 61: Reklamní tričko
Zdroj: Vlastní

Obrázek 62: Reklamní škraboška a hrníček
Zdroj: Vlastní

Obrázek 63: Ponožky

Zdroj: Vlastní

17. Realizace a financování pomůcky

Ráda bych se v budoucnu dostala do bodu, kdy bude možná realizace více kusů pomůcky a její následné darování dalším speciálním školám. Pokud by se mi podařilo dostat ještě dál, ráda bych box dostala do prodeje. K tomu, aby se pomůcka realizovala ve více kusech bude zapotřebí určitý kapitál. Existuje několik možností, jak takový kapitál získat.

V prvním případě bych se ráda pokusila pro výrobu pomůcky získat grant. Zjistila bych, jaké jsou podmínky a kritéria pro jeho poskytnutí. Následně bych si připravila žádost a veškerou potřebnou dokumentaci – plán projektu, rozpočet a doporučení od organizací, se kterými spolupracuji.

Dalším možným způsobem, jak bych mohla získat finance pro realizaci pomůcky je crowdfunding. Crowdfunding je způsob, díky kterému bych mohla získat peníze od lidí online prostřednictvím internetových platform. Uživatel zde může představit svůj projekt a žádat o finanční příspěvek. Platformy, které zprostředkovávají crowdfunding jsou například Donio, Kickstarter a další.

Jednou z možností, jak získat finance je spolupráce s firmami, které se výrobě pomůcek pro děti věnují. V tomto případě bych se ale obávala toho, že by mohlo dojít k tomu, že firma bude vyrábět mou pomůcku s vidinou jejího zisku, nikoliv opravdové pomoci.

The screenshot shows a crowdfunding campaign on the Donio platform. At the top, a banner reads "Spojili jsme síly s Oktagonem, protože v každém z nás je bojovník." The Donio logo is on the left, and navigation links for "Dobročinné sbírky", "Komerční projekty", "Oktagon", "O nás", and "Přihlášení" are in the center. A search icon and a "ZAČÍT VYBÍRAT" button are on the right. The main heading is "Multisenzorická pomůcka pro děti s kombinovaným postižením". Below it is a large yellow image of the "Vari" toy. To the right, a progress bar shows "Vybráno 107 851 Kč z 100 000 Kč". Below the progress bar are two buttons: "PODPOŘIT" (orange) and "SDÍLET" (white with orange border). At the bottom, there are links for "Projekt", "Aktuality", "Přispěvatelé (218)", and "Časté otázky".

Obrázek 64: Sbirka přes platformu Donio
Zdroj: Vlastní

18. Přínos práce

Díky této práci jsem získala hlubší a konkrétní znalosti o lidech, kteří se v životě potýkají s kombinovaným postižením. Při hlubším proniknutí do dané problematiky jsem také získala mnoho cenných rad do života, které se týkají procesu učení jak se zdravými, tak postiženými dětmi. Proces vytváření této práce mi především upevnil v mém přesvědčení, že bychom se měli neustále snažit lidem s kombinovaným postižením ulehčovat jejich cestu v životě a pomáhat jim se rozvíjet. Je třeba si uvědomit, že ne každý člověk má to štěstí, že je zdravý a v životě vše lehce zvládá, především pak pokud je mladý. Někteří bohužel takové štěstí nemají a celý život se musí například učit věci, pro zdravé lidi zcela běžné, jako je se posadit nebo něco uchopit do ruky. Těmto lidem bychom měli pomáhat. Protože „každá lidská bytost je jiná. Každé dítě, ať je postižené nebo ne, je jedinečné.“⁵⁰

Obrázek 65: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka
Zdroj: Vlastní

⁵⁰ Nielsenová 1998, s. 45.

Obrázek 66: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka
Zdroj: Vlastní

Obrázek 67: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka
Zdroj: Vlastní

Obrázek 68: Testování s dětmi ze ZŠ Zahradka

Zdroj: Vlastní

Obrázek 69: Celý set

Zdroj: Vlastní

IV. Závěr

V závěrečné fázi této práce se mi podařilo dosáhnout požadovaných cílů, tj. vytvoření prototypu pomůcky pro kombinovaně postižené děti, která je v souladu s teoretickými a praktickými požadavky. V průběhu tvorby jsem byla v úzkém kontaktu se speciálními pedagogy Základní školy Zahrádka. Tato škola projevila skutečný zájem o realizaci pomůcky a bude se mnou nadále spolupracovat na jejím vytvoření, aby se pomůcka dostala i do dalších speciálních škol a do domovů, kde je potřeba.

Praktická část práce byla vypracována na základě teoretického výzkumu. Teoretická část popisuje a analyzuje různé aspekty související s tvorbou pomůcek pro kombinovaně postižené děti. Začíná obecným popisem toho, jak může design pomoci, a poté se zaměřuje na design publikací, obalový design, vizuální a marketingové prvky a jejich využití. Dále se věnuje postižením, zejména kombinovanému postižení, speciální pedagogice a ergoterapii. Metodika popisuje nácvik a výuku, podmínky učení, mozková centra, smysly a senzoričnou stimulaci. Na závěr se prezentují případové studie a cíle práce.

Praktická část se zaměřuje na konkrétní tvorbu pomůcky pro děti s postižením, která vychází z poznatků a teoretických základů, které byly popsány v předchozí části. Pomůcka byla navržena s ohledem na potřeby dětí a rodin, a zároveň je atraktivní a motivující pro děti. První kapitola této části popisuje požadavky pro výrobu pomůcky, které se týkají specifikací barev, detailů a ilustrací, kapitol knih, moodboardu atd. Následující kapitoly jsou věnované popisu pomůcky a jejích částí. Rozebírám tak název, jednotlivé knihy, doplňkové předměty (box, plyšová hračka, aplikace) a propagaci. V každé z těchto kapitol jsou popsány konkrétní návrhy a postupy, které byly použity při tvorbě pomůcky, jako jsou ilustrace, barvy, použitý font a vazba, cvičení v knihách, materiály, výřezy atd. Dále následuje kapitola o realizaci a financování pomůcky, která popisuje postupy a způsoby, jak pomůcku vyrábět a financovat. Praktická část se uzavírá kapitolou o celkovém přínosu práce pro studentku.

Na závěr bych chtěla podotknout, že mou nadějí je, aby tato pomůcka byla přínosem pro hendikepované děti. Chtěla bych, aby se pomůcka začala skutečně vyrábět, a mohla tak pomáhat všem potřebným dětem. Avšak i v případě, že by se toto mé přání nemohlo zrealizovat, věřím, že má práce může posloužit alespoň jako inspirace nebo podpora pro tvorbu podobných speciálních pomůcek.

19. Terminologický slovník

Moodboard – Koláž z obrázků tvořena pro inspiraci

Merch – Reklamní předměty

Crowdfunding – Skupinová finanční sbírka

Platforma – Operační systém

V. Použité zdroje

20. Seznam literatury

- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*: 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.
- MOLEMAN, Yolanda.; BROEK, Ellen van den a EIJDEN, A. van. *Rosteme hrou: Vývoj a podpora hry dětí se zrakovým postižením*. Praha: Raná péče Eda, 2014. ISBN 978-80-260-5862-5.
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Strategický marketing: Strategie a trendy – 2., rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4670-8.
- BERAN, Vladimír a kolektiv. *Typografický manuál*. Praha: Kafka design, 2016. ISBN: 978-80-260-7606-3.
- NIELSENOVÁ, Lilli. *Učení zrakově postižených dětí v raném věku*. Praha: ISV, 1998. ISBN 80-85866-26-9.
- HOLLIS, Richard. *Stručná historie grafického designu*. Praha: Rubato, 2014. ISBN 978-80-87705-27-8.
- HORNÝ, Stanislav. *Praktická učebnice tvorby firemního stylu*. Průhonice: Professional Publishing, 2016. ISBN 978-80-906594-3-8.
- KERROVÁ, Susan. *Dítě se speciálními potřebami*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-147-9.
- JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska*. Praha: Triton, 2001. ISBN 80-7254-192-7.
- SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 4. uprav. vyd. Praha: SPN, 1980. Knižnice speciální pedagogiky.
- SOLOVSKÁ, Vendula. *Rozvoj dovedností dospělých lidí s mentálním postižením*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0369-8.
- KAFKA, Ondřej a Michal KOTYZA. *Logo & corporate identity*. 3., přeprac. vyd. Praha: Kafka design, c2014. ISBN 978-80-260-6771-9.
- PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-516-2.
- BHASKARAN, Lakshmi. *Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií*. Praha: Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-993-1.

- HEALEY, Matthew. *Co je branding*. V Praze: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-167-6.
- JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska*. 2. vyd. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
- LUDÍKOVÁ, Libuše. *Kombinované vady*. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1154-7.

21. Internetové zdroje

- HEJLOVÁ, Denisa. Reklama pro nejmenší? Pusťte ji na ně, shodují se čeští marketéři. In makething.cz. [online]. 14.3.2012 [cit. 6.2.2023]. Dostupné z: <<https://makething.cz/reklama-pro-nejmensi-pustte-ji-na-ne-shoduji-se-cesti-marketeri>>.
- Redakce mam. Dobrý maskot vydrží roky. In mam.cz. [online]. 14.12.2015 [cit. 6.2.2023]. Dostupné z: <<https://mam.cz/zpravy/marketing/2015-12/dobry-maskot-vydrzi-roky>>.
- Leaf animation. Co je to digitální firemní maskot? In leaf-animation.cz. [online]. 1.2.2022 [cit. 6.2.2023]. Dostupné z: <<https://www.leaf-animation.cz/blog/co-je-to-digitalni-firemni-maskot>>.
- Svět v bezpečí. Chraňte nejmenší, marketing cílený na děti – jak to funguje? In zachranny-kruh.cz. [online]. 5.12.2014 [cit. 6.2.2023]. Dostupné z: <<https://www.zachranny-kruh.cz/vycvik-prevence-priprava/chrante-nejmensi-marketing-cileny-na-deti-jak-to.html>>.
- ČTK. Plyšáci v dospělosti nejsou znakem nezralosti. Hračky nás chrání před obtížemi v životě. In lidovky.cz. [online]. 22.1.2018 [cit. 6.2.2023]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/relax/zajimavosti/plysaci-v-dospelosti-nejsou-znakem-nezralosti-hracky-nas-chrani-pred-obtizemi-v-zivote.A180121_190900_in-zajimavosti_ele>.
- BLAŽKOVÁ, Markéta. Pomáhat a chránit. Inspirativní projekt Design Helps ukazuje, jak design může zachránit a zlepšit svět. In czechdesign.cz. [online]. 2.10.2020 [cit. 15.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/pomahat-a-chranit-inspirativni-projekt-design-helps-ukazuje-jak-design-muze-zachranit-a-zlepsit-svet>>.
- Zoo Brno. Varecia variegata. In zoobrno.cz. [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.zoobrno.cz/zvirata-v-zoo/chovana-zvirata/savci/varecia-variegata>>.
- Tiskárna Carter. Typy vazeb. In carter.cz. [online]. [cit. 25.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.carter.cz/typy-vazeb>>.
- Trz. Nanoušovy lumpárny. In rodina21.cz. [online]. 12.12.2014 [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.rodina21.cz/hlavne-zdravi/nanousovy-lumparny>>.

- WOFLOVÁ, Alexandra. Znáte Nanouše a jeho lumpárny?. In promaminky.cz. [online]. 16.11.2016 [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.promaminky.cz/clanky/rozvoj-a-vychova-ditete-106/znate-nanouse-a-jeho-lumparny-426>>.
- Nano's mischief. Nanoušovy lumpárny unikátní multisenzorická kniha. In nanous.cz. [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <http://www.nanous.cz/nano_cz_pupa.html>.
- Montessori kurz. Senzitivní období. In montessorikurz.cz. [online]. [cit. 9.3.2023]. Dostupné z: <<https://montessorikurz.cz/senzitivni-obdobi>>.
- KUNHARTOVÁ, Monika. Charakteristika kombinovaného postižení. In sancedetem.cz. [online]. 1.2.2013 [cit. 15.2.2023]. Dostupné z: <<https://sancedetem.cz/charakteristika-kombinovaneho-postizeni>>.
- PORAZILOVÁ, Lucie. 10 ilustrátorů, kteří pro knížky nadchnou i zaryté nečtenáře. In perpetuum.cz. [online]. 13.2.2019 [cit. 25.3.2023]. Dostupné z: <<https://perpetuum.cz/2019/02/10-ilustratoru-kteri-pro-knizky-nadchnou-i-zaryte-nectenare/>>.
- MICHŇOVÁ, Monika. Jak vidí miminko, když se narodí, a jak se jeho zrak vyvíjí?. In healthfactory.cz. [online]. 1.4.2022 [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.healthfactory.cz/blog/jak-vidi-miminko--kdyz-se-narodi--a-jak-se--jeho-zrak-vyviiji/>>.
- MediaGuru. Barvy v reklamě a jak s nimi pracovat. In mediaguru.cz. [online]. 25.1.2012 [cit. 3.3. 2023]. Dostupné z: <<https://www.mediaguru.cz/clanky/2012/01/barvy-v-reklame-a-jak-s-nimi-pracovat/>>.
- KŘENKOVÁ, Jana. Volný čas osob s kombinovanými vadami. [online]. Brno, 2007. [cit. 3.3.2023]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Katedra sociální pedagogiky. PhDr. Mgr. Tomáš Čech, PhD. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/juf5u/>>.
- MATĚJČEK, Zdeněk. Rodičům dětí s vážným mentálním postižením. In downsyndrom.cz. [online]. 2000 [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.downsyndrom.cz/novi-rodice/cekame-dite-s-ds/zdenek-matejcek-rodicum.html>>.
- Česká asociace ergoterapeutů. Praha: Česká asociace ergoterapeutů. [online]. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <<https://ergoterapie.cz/kontakty/>>.
- STEJSKALOVÁ, Martina. Jen elektrické impulzy. In gothe.de. [online]. 2014 [cit. 25.3.2023]. Dostupné z: <<https://www.goethe.de/ins/cz/prj/jug/the/sin/cs12496925.htm>>.

- Wikipedia. Smysl – biologie. In wikipedia.org. [online]. 2023 [cit. 9.3.2023]. Dostupné z:< [https://cs.wikipedia.org/wiki/Smysl_\(biologie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Smysl_(biologie))>.
- PEUTELSCHMIEDOVÁ, Alžběta. Dyslexie, autismus, ADHD a teď... Králova řeč?. In clanky.rvp.cz. [online]. 8.9.2011 [cit. 3.3.2023]. Dostupné z:< <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/13587/DYSLEXIE-AUTISMUS-ADHD-A-TED>>.
- Wikiskripta. Zrak. In wikiskripta.eu. [online]. 2021 [cit. 9.3.2023] Dostupné z:< <https://www.wikiskripta.eu/w/Zrak>>.
- Liské smysly. Hmat. In lidske-smysly.wbs.cz. [online]. [cit. 9.3.2023] Dostupné z:< <http://www.lidske-smysly.wbs.cz/Hmat.html>>.
- PUESCHEL, Sigfried. Senzorická stimulace. In downsyndrom.cz. [online]. 1988 [cit. 25.3.2023]. Dostupné z:< <https://www.downsyndrom.cz/novi-rodice/narodilo-se-nam-dite-s-ds/senzoricka-stimulace.html>>.
- Eda. Raná péče Eda. In eda.cz. [online]. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z:< <https://eda.cz/cz/co-delame/rana-pece/>>.
- KOSOVÁ, Hana. Aplikace Eda play. In sancedetem.cz. [online]. 2013 [cit. 3.3.2023]. Dostupné z:< <https://sancedetem.cz/publikace/aplikace-eda-play>>.
- Health Academy. Proč jsou důležité kontrastní hračky?. In vicecasusetmi.cz. [online]. 24.6.2021 [cit. 15.2.2023]. Dostupné z:< <https://www.vicecasusetmi.cz/l/proc-jsou-dulezite-kontrastni-hracky/>>.
- PONECHALOVÁ, Daniela. Co je Snoezelen – teoretický úvod. In 3lobit.cz. [online]. [cit. 15.3.2023]. Dostupné z:< <https://3lobit.cz/co-je-snoezelen-teoreticky-uvod/>>.
- ZŠ Zahrádka. Koncept Snoezelen MSE. In zszahradka.cz. [online]. [cit. 15.3.2023]. Dostupné z:< <https://www.zszahradka.cz/stranka-snoezelen-83>>.
- Látky a galanterie u čápa. Duté vlákno. In latkyagalanterie.cz. [online]. 2023 [cit. 16.3.2023]. Dostupné z:< https://www.latkyagalanterie.cz/dute-vlakno-1kg/?gclid=CjwKCAjwoIqhBhAGEiwArXT7K5PKsw6YN9xBIN2I_RiAm2WVBD-UgVH68XubJ1gWnulKf5do_9nkRRoCRs8QAvD_BwE>.

22. Seznam obrázků

Obrázek 1: Části knihy.....	10
Obrázek 2: Vazba V1	11
Obrázek 3: Vazba V2	11
Obrázek 4: Vazba V3	12
Obrázek 5: Vazba V4	12
Obrázek 6: Vazba V6	12
Obrázek 7: Vazba V7	12
Obrázek 8: Vazba V8	13
Obrázek 9: Vazba V9	13
Obrázek 10: Kroužková vazba.....	13
Obrázek 11: Šroubová vazba	14
Obrázek 12: Downův syndrom	19
Obrázek 13: Apertův syndrom.....	19
Obrázek 14: Prader-willy syndrom	Obrázek 15: Usherův syndrom..... 19
Obrázek 16: Logo Raná péče Eda.....	26
Obrázek 17: Aplikace Eda play.....	27
Obrázek 18: Aplikace Eda play.....	27
Obrázek 19: Nanoušovy lumpárny	28
Obrázek 20: Kontrastní leporela	29
Obrázek 21: Terapeutická místnost Snoezelen	30
Obrázek 22: Vlastní koláž.....	31
Obrázek 23: Moodboard výřezu	34
Obrázek 24: Moodboard povrchů	34
Obrázek 25: Návrh lemura Variho	35
Obrázek 26: Knihy Vari	36
Obrázek 27: Obsah knihy – Lidské tělo.....	37
Obrázek 28: Obsah knihy – Svět	38
Obrázek 29: Obsah knihy – Povrchy	39
Obrázek 30: Mimické varianty maskota Variho	40
Obrázek 31: Používané barvy	41
Obrázek 32: Font Volte Rounded.....	42
Obrázek 33: Použitá kroužková vazba.....	43

Obrázek 34: Náhled cvičení v knize	44
Obrázek 35: Makety.....	45
Obrázek 36: Několik používaných materiálů	46
Obrázek 37: Ilustrace pokrytá brusným papírem.....	47
Obrázek 38: Kniha Povrchy – duté vlákno/ brusný papír.....	47
Obrázek 39: Mix materiálů – duté vlákno a brusný papír	48
Obrázek 40: Mix materiálů – duté vlákno a děrovaná látka	48
Obrázek 41: Foto výřezů.....	49
Obrázek 42: Výřez cesty	50
Obrázek 43: Foto výřezů.....	50
Obrázek 44: Box rozložený	51
Obrázek 45: Návrh multisenzorického boxu Vari.....	52
Obrázek 46: Návrh multisenzorického boxu Vari.....	52
Obrázek 47: Plyšová variabilní hračka Vari.....	53
Obrázek 48: Plyšová hračka Vari s oblečky.....	54
Obrázek 49: Návrh aplikace Vari	54
Obrázek 50: Přiřazovací karty	55
Obrázek 51: Návod na použití	56
Obrázek 52: Webová stránka Vari / Zdroj: Vlastní	57
Obrázek 53: Web / Zdroj: Vlastní	57
Obrázek 54: Banner	58
Obrázek 55: Den Downova syndromu.....	59
Obrázek 56: Instagram.....	61
Obrázek 57: Plakát 1	62
Obrázek 58: Plakát 2	62
Obrázek 59: Reklamní klobouček / Zdroj: Vlastní	63
Obrázek 60: Plátěná taška / Zdroj: Vlastní	63
Obrázek 61: Reklamní tričko	64
Obrázek 62: Reklamní škraboška a hrníček.....	64
Obrázek 63: Ponožky	65
Obrázek 64: Sbirka přes platformu Donio	66
Obrázek 65: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka.....	67
Obrázek 66: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka.....	68
Obrázek 67: Testování s dětmi ze ZŠ Zahrádka.....	68

Obrázek 68: Testování s dětmi ze ZŠ Zahradka.....	69
Obrázek 69: Celý set.....	69